

HUDOBNÝ ŽIVOT 76

16. II. 1976
Ročník VIII.
2.—Kčs

3

Sólistka baletu SND Viera Kolárová po predstavení Labu tieho jazera. Fotoreportáž o tejto mladej nádejnej sólistke prinášame na strane 5. Snímka: Ing. V. Hák

Vedenie Čs. rozhlasu v Bratislave menuje každý rok komisiu, ktorá má na záver roka posúdiť najlepšie a najpôsobivejšie relácie v určitej oblasti a vyvodíť z nich metodické závery. Na tohtoročnú Rozhlasovú žatvu predložila HRHV 16 vysielacích jednotiek, ktoré si žatevná komisia vypočula, vyhodnotila a na pokon navrhla najcennejšie relácie a nahrávky na cenu Rozhlasovej žatvy.

Redaktor Ľuboš Zeman bol zastúpený dvoma reláciami, ktoré vyzvali pozornosť hneď pri počúvaní. V relácii *Stretnutie pri pesničkách* staval účinnosť na troch sovietskych študentoch, ktorí študujú v Bratislave; títo komentovali bratislavský kultúrny život, pozoruhodne postrehli niektoré špecifčnosti a vcelku tak vznikla príjemná vyzváňajúca a svojou úprimnosťou zaujímavá relácia. Zemanova druhá relácia *SAN REMO 1975* zaujala hneď vstúpom. Pohotový redaktor sa dostal do centra tohto medzinárodného plesňového festivalu, podarilo sa mu nakrútiť všetky vystúpenia, postrehol všeličo zo zákulisia a nevšednou formou naznačil, že i pesnička je politikum, v ktorej sa môže odrážať štýl života a rôzne problémy Západu. Podarilo sa mu priviesť dokonca technicky kvalitné nahrávky. Komisia pri záverečnom hodnotení uznala túto zaujímavú reláciu na III. miesto. O podobný typ relácie a podobný zámer sa pokúsili *Eliška Pomajzlová* a *Zdeněk Cón*, ktorí navštívili festival v Berlíne. Hoci v ich relácii nechýbajú nové pôvodné snímky z oblasti angažovanej a protestnej muziky, predsa celkové sklbenie a vyzváňanosť nedosiahli úroveň Zemanovej relácie a tiež kvalita jednotlivých nahrávok (hoci údajne mali k dispozícii i štúdio) nedosiahla očakávané parametre. Skúsený *Ondrej Demo*, sa snažil zachytiť atmosféru nedávnej *Prix Bratislava*. Nahrál drobné názorové konfrontácie, nutil sa pritom všetkom do humoru, avšak relácia si neudržala počítačový štandard, postupne sa rozvíjala na izolované články, a tak zostala viac v polohe informatívnej, než estetickéj. *Viera Režuchová* si určila zaujímavý zámer a mimoriadne náročnú a závažnú úlohu. Navštívila Čajkovského konzervatórium v Moskve a nakrútila autentické materiály o štúdiách našich študentov na tejto škole, pričom sa svojou redakčnou pohotovosťou dostala priamo k pedagógom, ktorí vedú našich študentov. Priviezla tak cenný dokumentačný materiál. V relácii však použila pomerne málo hudby, takže komisia posúdila túto prácu skôr ako dokument, pričom pozitívne hodnotila dôslednosť redaktorky a zaujímavý zámer. *Etela Čárska* a *Ernest Weidler* pripravili pre štúdio mladých besedu na tému *Bach a súčasný poslucháč*. Pozvali si troch známejších profesionálov hudby a zvedavých poslucháčov. Pred poslucháčom sa rozvíja voľná beseda, v ktorej ťažko postrehnúť dominantu, prezentuje sa množstvo názorov, ktoré sa predsa len v závere podarí priviesť na akéhosi spoločného menovateľa. Weidler tu nezaprie svoju dlhoročnú inklináciu k populárnej hudbe a snaží sa postupne priviesť celú besedu k akému „oficiálnemu“ súhlasu, že súčasný jazzové a beatové úpra-

vy Bacha majú svoju hodnotu. Diskutéri však vyhrajú „presilovku“ s ním a prikladajú svoj hlas na stranu autentického Bacha, pričom neodmietnu ani dobré súčasné úpravy. Komisia v súvislosti s touto reláciou diskutovala o nutnosti presne formulovať určité súdy, vychádzať z prepracovanejšieho scenára a ešte hlbšie esteticky domýšľať postoj k rôznym úpravám hudobných klasikov. Sólistka SND *Luba Baricová* spolupracuje už dlhší čas s redaktorkou *Milicou Zvarovou* na cykle *Hudba je súčasťou môjho života*. Komisia si vypočula rozhovor s tenoristom Petrom Dvorským, ktorý je v súčasnosti magnetom rozhlasových a televíznych relácií. Dvorský ozaj vkusne a s rozhladom dominuje v tejto besede, pričom relácia dosahuje vrcholy tam, kde sám spevá. Pôvab Dvorského i rozumné partnerstvo Baricovej ocenila komisia *uznaním Rozhlasovej žatvy*. Redaktorky *Zdenka Bernátová* a *Oľga Odzganová* predložili reláciu *Nás spája hudba* (Na návšteve u priateľov hudby v Rajci). Bola to jediná relácia v Žatve, ktorá priniesla zaujímavé autentické svedectvá pravdelových poslucháčov a veľa ich cenných názorov na adresu hudobného vysielania. Navyše práve skupina v Rajci je príkladom, že sa začínajú organizovať skupinky ľudí s rovnakými estetickými záujmami a s rovnakým postojom ku kultúrnej politike nášho štátu. V tejto polohe mala relácia viac nápadne pozitívnych črt. Zlata, výber hudobných ukážok a ich technická kvalita oslabovali reláciu. Komisia konštatovala, že tento typ kontaktných relácií má pre rozhlas mimoriadny význam.

Zuzana Antoškova predložila rozhlasovú kompozíciu (rozhlasovo citenú úpravu) Verdiho opery *Ernani*. Autorom scenára i režisérom je *Vladimír Rusko*. Kompozícia vychádza z dlhoročných tradícií rozhlasových operných úprav, má vyvrásnený literárny text, na ktorý sa napájajú scény z jednej z novších talianskych nahrávok tejto opery. Režisér obsadil hlavné úlohy poprednými slovenskými hercami, takže hrané scény dosiahli dokonalosť najlepších černošských nahrávok. Vcelku je to dramaticky pútavá, vyzváňajúca a v hudobných polohách takisto sugestívna relácia. Komisia ju navrhla na II. cenu. *Jarmila Prihelová* predložila s *Andrejom Demkom* kratšiu reláciu *Viva Cuba*, kde s ohľadom na množstvo skupinového hudobného snímku s vlastným, trpezlivým textom. Z hľadiska nápadovitosti sa však relácia pohy-

Leoš Komárek — hudobný režisér — získal za realizáciu nahrávky *Straussovho Don Juana* I. cenu.

Zuzana Antoškova — redaktorka — predložila rozhlasovú kompozíciu Verdiho opery *Ernani*.

Vladimír Rusko — režisér a scenárista — bol autorom rozhlasovej hudobno-dramatickej úpravy *Ernaniho*. Udelili mu II. cenu.

Ľuboš Zeman — hudobný redaktor — pripravil reláciu *SAN REMO 1975*. Komisia ho ohodnotila na III. miesto.

Rozhlasová žatva 1975

buje na úrovni dobrého priemeru, hoci niektoré nové snímky obohacujú naše doterajšie znalosti. Jej druhá relácia pre mládež, rozbor Smetanovej symfonickej básne *Tábor* (autorka *E. Králiková*) pokračuje v línii dobre myslených popularizačných zámerov, má niekoľko pritažlivých miest, vcelku však napriek svojej jasnej poučivosti neprekonáva dobrý priemer relácií podobného typu. V relácii *Mariána Martináka Zahraj mi, muzika* komisia pozitívne hodnotila výber ľudových muzikantov — detí, ich kvalitu a veľmi pôsobivé slovné štylizácie niektorých z nich. Zápas o štýlovú čistotu a jednotu autor však nedobojoval; rozhodne je to dobré predznamenanie pre budúcnosť a možno úspešne kráčať po tejto ceste.

Svetozár Stračina pripravil pre redaktorku *I. Holákovú* kompozíciu *Marmurienu*, zaujímavu urobenú kompozičnú štruktúru. Komisia však dospela k záveru, že sa tento návrh hodí skôr do skladateľských súťaží, nakoľko má dominantu vo vyzváňavej skladateľskej práci a v skvelej práci technikov. Z oblasti hudobnej nahrávacej techniky prišlo niekoľko návrhov, z ktorých najväčšiu pozornosť vyzvala nahrávka *Straussovej* symfonickej básne op. 20 *Don Juan*. *Leoš Komárek* so svojimi spolupracovníkmi realizoval modernou nahrávacou technikou, na základe perfektných znalostí partitúr, schopností a širokých možností Symfonického orchestru bratislavského rozhlasu s dirigentom *Ondřejom Lenárdom*. Komisia tu použila zrovnávaciu metódu a dospela k názoru, že táto nahrávka sa vyrovná najlepším na súčasnom európskom gramofónovom trhu. Strauss v tejto verzii ukazuje iné parametre v plastike, diferencovanejšie dynamike, vo vrstvení zvukových nánosov i v jasnosti a zreteľnosti sóľ a celých nástrojových skupín. Keďže ide o nahrávku, ktorá má dlhodobý dopad a má príkladne pôsobiť pre nahrávaciu prácu, prideliť jej komisia I. cenu.

Tohtoročná Hudobná žatva potvrdila niekoľko nových závažných redakčných trendov, vniesla určitý pohľad na kvalitu redaktorov, takže komisia mohla na záver pozitívne hovoriť o práci HRHV. ZDENKO NOVÁČEK

staccato

VO VIEDNI bývajú zásluhou IMZ pravidelné prehliadky televíznych hudobných filmov. Už predtým Československú televíziu v Bratislave reprezentovali operné filmy so Suchobou Krúthavou, Bellovým Kováčom Wielandom a Cikkerovým Begom Bajazidom. V decembri m. r. Hlavná redakcia hudobného vysielania Čs. televízie v Bratislave predstavila viedenským záujemcom ďalšie televízne spracovanie opery národného umelca Jána Cikkeru — Mister Scrooge. Na projekci, ktorá sa stretla s mimoriadnym ohlasom u prítomných divákov a v tlačí, bol prítomný aj autor diela.

PRI PRÍLEŽITOSTI životného jubilea zasluhlého umelca Andreja Očenáša bola dňa 28. januára t. r. v Klube skladateľov SHF beseda a prehrávka z diel skladateľa. Hudobné populudnie uviedol obšírnym výkladom prom. hist. Igor Valda. Na február pripravil SHF rad ďalších akcií: dňa 4. II. bola beseda o 6. symfónii Dezidera Kardoša, dňa 11. II. bola prehrávka a analýza diel oblahnutých v osnovách estetické výchovy pre IX. ročník. Hudba nás oslovuje — tak sa nazýva cyklus pre gymnazistov, ktorý pripravil SHF. Prvá časť bude dňa 18. februára t. r. Víťazné skladby z tohtoročného festivalu politickej piesne a beseda s autormi bude dňa 25. II. t. r.

OSTRAVSKÁ JANÁČKOVA FILHARMONIA uviedla na koncerte, venovanom dvom barokovým maistrom J. S. Bachovi a G. F. Händlovi o. i. pastórálnu kantátovú operu Acis a Galathea od Händla. Spievali v nej aj dvaja slovenskí umelci, ktorí pôsobia v opernom súbore Státného divadla v Ostrave: Mária Turňová (pastierka) a Jozef Ábel (Faunov syn Acis). Soprán Mária Turňová, ktorá v Ostrave našťastoval napríklad úlohu Noriny, Gildy, Violetty a Karoliny nemá v Händlovom parte veľkú príležitosť k prejavu koloratúrneho hlasového oboru. V oblúku spevných linky sa však jej hlas dobre niesol nad zvukom orchestru. Ábelov lyrický, kantilénový tenor sa prejavil na javisku ostravského divadla v tom najlepšom svetle v úlohách princa v Rusalka, Jenika v Predanej neveste, Fausta, Pinkertona a najvýraznejšie v úlohe Belmonta v Mozartovom Únose zo Serailu. V Acisovi znel jeho hlas vyrovnaný vo všetkých polohách a ušľachtilo aj v rýchlejších pasážach, kde boli príznačné händlovsky zdobené koloratúry. Galathea spievala Anna Kratochvílová, obra Polvyfma — Karel Průša.

DOM ČESKOSLOVENSKO-SOVIETSKOHO PRIATELSTVA v Bratislave pripravil na 26. januára programový večer „Slovo a melódia“, na ktorom vystúpil po svojom zájazde v ZSSR zbor Hudobnej mládeže z Trnave CANTICA NOVA. Súbor vedie prof. Ján Schultz.

STREDISKU LUŽICKÝCH SRBOV BUDYŠÍN (Bautzen) má svoje umelecké súbory, ktoré spoločne vystupujú na verejných koncertoch. Na programe 3. abonementného koncertu dňa 27. novembra m. r. uviedli okrem Sibeliovej 2. symfónie i Metamorfozy od Eugena Suchobu a Koncert pre dva klavirné a orchestr Es dur, op. 35 od F. V. Kramáča. Dirigentom koncertu bol Jan Chlebníček, ktorý pravidelne zaraďuje do koncertných programov československú hudbu.

CONCERTINO PRAGA 1976 — XI. ročník medzinárodnej rozhlasovej súťaže mladých hudobníkov je vypísaný pre sólovú hru na klavír, husle a violončelo. Súťaž sa môže zúčastniť mladí hudobníci narodení od 1. septembra 1960 a neskôr. V súťaži sa hodnotí uvedenie povinnej skladby a jednej, či viac skladieb podľa vlastného uváženia. Voľný výber nemá trvať viac ako 15 minút. Notový materiál povinných skladieb, ako aj všetky informácie dá Čs. rozhlas. Hudobná redakcia pre deti a mládež. Vinohradská 12, 120 99 Praha 2. Prihlášky je treba poslať na tú istú adresu najneskôr do 30. apríla 1976.

V DŇOCH 13.—14. JANUÁRA t. r. uvítalo Žilinské Konzervatórium prof. Nosova z moskovského Konzervatória P. I. Čajkovského, ktorý je t. č. na stáži na bratislavskej VSMU

J. Weinberger: Svanda Dudák

Dňa 13. I. mal trojhodinový prednášku pre žiakov i profesorov školy o sovietskej klavírnej pedagogike. Upozornil na prvoradosť muzicovania, na výchovu k umeleckému prednesu a hlbokému pochopeniu podstaty hudby. O deň neskôr si prof. Nosov vypočul niekoľko žiakov a viedol s nimi seminár o interpretačných problémoch.

STÁTNY KOMORNÝ ORCHESTER V ŽILINE pripravil na 5. II. tento koncert abonementného cyklu: A. Vivaldi — Koncert pre dvoje husle d mol, op. 3, č. 11, J. Válek — Koncert pre dve flauty a komorný orchester (premiéra), A. Vivaldi — Koncert pre gitaru a sláčiky D dur, P. Hindemith — Smútočná hudba pre violu a sláčiky, J. Haydn — Symfónia G dur — Ráno. Koncert dirigoval Eduard Fischer, šéfdirigent SKO. Hosťami koncertu boli gitarista Jozef Zsopka z Bratislavy a Jozef Pukovec — flautista z Bratislavy. Ďalšie sólistické party predniesli členovia SKO.

VO FEBRUÁRI VYSTÚPI V OPERE SND umelci baletu Národnej opery zo Sofie. Dňa 11. II. účinkovali v Minkusovom Don Quijotovi a o deň neskôr uviedli úryvky z baletov M. Goleminova — Dievča z Kaloljanu, B. Bartoka — Záračný mandarin a P. Vladigerova — Legenda o jazere. Vo februári t. r. budú hosťovať na Slovensku títo zahraniční umelci — Sergej Dorenski, klavír (ZSSR), Stojan Popov, barytón (BER), Mario Rossi, dirigent (Taliansko), Karl Richter, organista a dirigent (NSR), Elena Dumaová, soprán (RSR), Ko Iwasaki, violončelo (Japonsko), Western Arts Trio (USA), David Tomatz, violončelo (USA) a spevácke kvarteto z MER: Magda Kalmárová, soprán, Margit Ercseová, alt, Attila Fülöp, tenor, József Gregor, bas. Posledný menovaný vystúpia ako sólisti koncertu SF v Bachovej Omši h mol.

ZO SLOVENSKÝCH UMELECOV bude vo februári účinkovať v Rumunsku Ferdinand Klinda, Ivan Sokol, v NDR — Jela Špitková a Pavol Kováč, v Španielsku Camerata slovacca, v Rakúsku — SKO a vo Francúzsku — SLUK.

KLAVÍRNY RECITÁL Jana Novotného bol dňa 13. I. t. r. v žilinskom Dome odborov. Patril k najlepším hudobným podujatiam, aké boli v Žiline v posledných mesiacoch. Jeho interpretácia prináša rovnováhu medzi rozumovou a citovou zložkou, krásny a mužný tón, plnú technickú suverenitu, ktorá dáva priestor pre výraz. Na recitále zaznela Beethovenova Pastorálna sonáta D dur, op. 28, Smetanove diela, Schumannova Fantázia C dur, op. 17 — obsahovo veľmi závažné, takmer polhodinové dielo, ktorého interpretácia si vynútila od českého umelca ďalší — smetanovský — prídavok.

Z Verdieho opery Macbeth

JUHOČESKÉ DIVADLO v Českých Budějoviciach uviedlo v tejto sezóne dvojdeťstovú operu Svanda dudák od Jaromíra Weinbergera, z ktorej prinášame aj snímku. Svandu spieval Jozef Průdek a Dorotku Štěpánka Hraníčková. Ďalšou premiérou — v januári t. r. bola Verdieho opera Macbeth. Réžiu mal Jaroslav Ryšavý, dirigentom predstavenia je Jan Doležal. Z dvojitého obsadenia hlavných úloh prinášame snímku, na ktorej je predstaviteľka Lady Macbeth — Naděžda Honziková a Jozef Průdek ako vojvodca Macbeth. Toto divadlo je zaujímavé aj svojou umeleckou družbou s bansko-bystrickou operou DJGT. V novembri m. r. uviedli Bystričania v Českých Budějoviciach Čajkovského operu Eugen Onegin a Detvana od Fuguša-Bystrého.

HOCI JE LEN ZAČIATOK nového roka, už v januári sa uzavreli zmluvy na tohtoročné BHS. Spomeňme aspoň dohodované termíny s Viedenským symfonikom a dirigentom Carlom Maria Giulinim, ako aj sólistom Rafaelom Orozcom. Dňa 12. X. t. r. vystúpi na BHS BBC Scottish Symphony Orchestra s klaviristom Richardom Goodem. Svetoznámy huslista Kristian Ferras bude účinkovať s Českou filharmóniou dňa 10. X. t. r. Miesto pôvodne plánovaného japonského divadla Gagaku príde pravdepodobne divadlo NO a vystúpi na BHS 21. X. t. r. V rámci kultúrnej dohody medzi ČSSR a RSR bude na našom festivale hosťovať opera z Kluzje. Uvedie súčasné rumunské balety a Verdieho operu Don Carlos. Na BHS privítame aj anglický komorný zbor The English Chorale a Quartetto Beethoven di Roma. Na BHS bude mať recitál aj popredný slovenský organista Ivan Sokol.

ROK ČESKEJ HUDBY V OHLASOCH poslucháčov je nevelká knižka, ktorú pre Čs. rozhlas vydal a vytlačil Pantón; predstavuje vybrané listy poslucháčov Čs. rozhlasu a Čs. zahraničného vysielania k programom, vysielaným v Roku českej hudby. Výber O. Jelínkovej, ktorý svedčí o veľkom záujme poslucháčov o českú hudbu, sústreďuje sa na záľubu v hudbe českých klasikov B. Smetanu a A. Dvořáka. Listov, ktoré si všimajú iných majstrov, zvlášť súčasných, je málo, ba celkom chýbajú. Výber listov z cudziny je, žiaľ, veľmi skromný a nie dosť vyvážený (tri listy zo Španielska, ale iba jeden z NDR, ani jeden z ostatných socialistických štátov). Zo 16 obrazových príloh ani jedna neprináša súbor zo Slovenska, alebo z moravských krajov. Lepšie pripravená edícia mohla pri takom významnom hudobnom jubileu vykonať oveľa viac pre celkovú hudobnú výchovu najširších ľudových vrstiev.

ŠKOLA A HUDBA

Niekoľko zamyslení o profesii hudobného pedagóga

Vysokoškolsky vzdelaného hudobného pedagóga potrebuje každá ZŠ, gymnázium, pedagogická škola i malomestská osвета, z čoho vyplýva aj potreba: dôkladná analýza prípravy hudobno-pedagogických kádrov, ale aj pedagogicko-psychologická analýza hudobno-pedagogickej činnosti. Nepovedal by som, že by sme tu mali všetko jasné, dokiaľ mi niekto nezdôvodní, prečo mnohí učitelia estetické výchovy na gymnáziách neovládajú hru na hudobný nástroj a niektorí nepoznajú ani noty.

Akú štruktúru majú špecifické hudobno-pedagogické schopnosti, ako vznikajú a do akej miery ich možno merať, diagnostikovať? Dávajú katedry a fakulty študujúcim dostačujúcu príležitosť, aby poznali seba a svoje nedostatky, aby zvládli výchovnú techniku, jej analýzu a jej rozvíjanie? Potom by odpadla otázka, prečo vyučujúci estetické výchovy na gymnáziu neovládajú noty, prečo vynikajúci umelec môže byť neschopným učiteľom, prečo spoločenská prestíž učiteľov nie je na úrovni s inými profesiami, prečo sme nepropagovali vysokoškolské štúdium aj pre učiteľov EŠU, prečo pri formovaní učiteľských kolektívov inštitúcií učiteľského vzdelávania sme nekladli požiadavky vysokej kultúrnej úrovne a praktickej učiteľskej skúsenosti? Otázok do nekonečna a do dramatickej podoby!

Experti pre učiteľské vzdelávanie v UNESCO neraz premýšľali o rozsahu predmetov, ktoré obsahujú študijné plány učiteľskej prípravy, vzdelávania a nastolili otázku optimálneho pomeru medzi nimi, rovnováhy medzi všeobecnovzdelávacími a rýdzo odbornými disciplínami, medzi paralelným a sukcesívnym usporiadaním predmetovej a profesionálnej zložky hudobno-výchovného (muzikologického) štúdia. Komparatívna analýza nám však chýba. Všetky programy učiteľského vzdelávania mali by sa vyrovnávať so skutočnosťou, že medzi vyučovaním — ako „umením“ a medzi vyučovaním — ako rozpor, ktorý treba syntetizovať; hudobná pedagogika ako veda má priniesť do štúdia výchovných problémov viac objektivity a tým vytvoriť poučenejšiu základňu hudobno-výchovného procesu; lenže výchova záleží aj na ľudských vzťahoch, na interakcii učiteľ — látka — žiak, tiež na tom, že teoretické poznanie na vyššej úrovni je vysoko špecializované do jednotlivých oblastí výskumu, kým deti vnímajú svet ako celok a vyberajú si z neho tie črty, ktoré ich zaujmú, tu nie je totožnosť s logickou klasifikáciou poznatkov z hľadiska dospelých, pretože schopnosť myslieť v pojmoch špecializovaných metód dozrieva v neskoršom období detského vývoja.

Tieto fakty sa nám spájajú s tými poslucháčmi estetické výchovy, ktorí sami neprešli hudobnou erudíciou ani na úrovni 1. cyklu EŠU a nemajú žiadnu normu, ako zvládnuť na optimálnej úrovni hru na nástroj, hru partitúr, dirigovanie zboru, hlasovú výchovu, praktické harmonizovanie a improvizáciu. Je to v rozpore s tým, že na všetkých stupňoch vzdelávania vyzdvihujeme dnes význam tvorivých estetických činností. Jednostranná a vylučná receptivita bez živej aktivity študentského muzicovania je teoretický aj ideový omyl. I v príprave takýchto učiteľov, odtrhnutých od živej hudobnej praxe, ľudovej tvorivosti a osvetly, od sebaoznania, od perspektív ďalšieho seba vzdelávania na úseku hudobného umenia i hudobno-výchovnej praxe. Organizácia a štruktúra inštitúcií pre učiteľské vzdelávanie ovplyvňuje programy štúdia — pozitívne i negatívne, najmä keď nie je dostatočná spolupráca medzi katedrami, fakultami i školami (napr. spolupráca FFUK a VSMU, s konzervatóriami a pod.), prípadne so ZSS a umenovedným ústavom SAV. Vytvára podmienky pre praktický výcvik budúcich učiteľov hudobnej výchovy musí však sama škola, fakulta, katedra, a to i z aspektu udržiavania moderných a vyučovacích metód do praxe. Nie je možné, aby učiteľ hudobnej výchovy utváral procesy, ktorých podstata je mu cudzia, neznáma, alebo neobľúbená. Pretože umenie v procese hudobnej výchovy i celkovo v živote chápeme ako špecificky ľudskú tvorivú aktivitu, úlohu estetické a didaktickej interakcie „učiteľ — žiak“ je oproti iným vyučovaným predmetom na ZŠ, gymnáziu zložitejšia; musí totiž rešpektovať špecifickosť funkcií každého z oboch druhov interakcie. Tu však miera už na prax na EŠU a na prípravu vysokoškolsky vzdelaných pedagógov pre EŠU, ktorým nebude stačiť púha virtuozita bez pedagogickej erudície! Celý proces predsa vyúsťuje do výchovy citovej, vôľovej, rozumovej, etickej a svetonázorovej.

JOZEF TVRDON

Komorný orchester Bratislavského konzervatória

vedený dirigentom Jánom Pragantom — i keď už má za sebou pätnásťročnú umeleckú činnosť — je vlastne stále novým, formujúcim sa komorným súborom, čo spôsobuje každoročnú príliv a odliv jeho členov z radov študentov. Preto práca dirigenta si vyžaduje mimoriadne úsilie na dosiahnutie umeleckej úrovne reprezentujúcej meno školy. Profesor Ján Pragant dosahuje so svojimi zverencami úspechy, ktoré presahujú bežné kritériá domácich ensamblov, reprezentuje školu a slovenské hudobné umenie i v zahraničí, o čom svedčí rad kritík. Úryvky z nich rámcovali i bulletin posledného vystúpenia 13. januára t. r. v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca. Že sa mladí muzikanti sami zapájajú s vervou do tejto práce, svedčí skutočnosť, že ich program, prakticky pár mesiacov po otvorení školského roku, dostáva úroveň, ktorou sa môžu úspešne prezentovať v rozhlasovom vysielaní v rámci štúdia mladých, či na samostatnom večernom vystúpení v cykle komorných koncertov MDKO. Pre posledný koncert si zvolili náročný repertoár, siahajúci od predklasickej hudby Karla Stamica, Johanna Christiana Bacha, cez Wolfganga Amadea Mozarta — až k hudobným reprezentantom 20. storočia: Benjaminovi Brittenovi a Miloslavovi Kořínkovi. Pillerové čis-

lo programu tvorilo Divertimento concertate per archi od Miloslava Kořínka. Na ňom dokázal orchester svoj umelecký vklad a realizačné možnosti. Každá časť, bohatá na zvukovo kombinácie nástrojov i zaujímavú formovú výstavbu, našla v mladých hudobníkoch spoľahlivých interpretov. Dôkladné vypracovanie, citelné zaangažovanie sa každého člena bolo najvýraznejšie citlivé najmä v tretej časti (Lento rubato) a záverečnej (Poco allegro rigoroso). Bratislavské Konzervatórium sa stalo v posledných rokoch ľahkou viacerých výnimočných umeleckých talentov. Za pár rokov zaiste budeme medzi nimi čítať i meno mladého violončelistu Ľudovíta Kanta, žiaka prof. Večerného, ktorý sa veľmi pekne uviedol v Koncerte c mol pre violončelo a orchestr Johanna Christiana Bacha. Jeho istý tón, pohotový prejav, sebavedomý postoj, priam bezproblématické pracovanie s technikou, dávajú predpoklady k ďalšiemu umeleckému rastu. Svojím výkonom zanechal v poslucháčoch presvedčivý dojem.

Komorný orchester bratislavského Konzervatória dokázal i týmto vystúpením, že hudobné umenie nachádza čoraz viac odozvu u mladého talentovaného dorastu, s ktorým je treba v budúcnosti vážne počítať.

—eč—

Život v službách hudby

Prof. Ladislav Hrdina.

Zakladajúci členovia amatérskej Slovenskej filharmónie pri jubilejnom stretnutí (tretí sprava — prof. L. Hrdina).

„...od gruntu poctivý a dobrý človek“: týmito slovami charakterizoval osobnosť prof. Ladislava Hrdinu — v kondolenčnom liste prof. Ján Strelec. K osobnosti Ladislava Hrdinu (1910—1970) sa vraciame spomienkami jeho manželky. Tento všestranný človek — pedagóg, organizátor hudobného života a výkonný umelec — si to v plnej miere zaslúži. Hoci 28. II. t. r. uplynie 6 rokov od jeho náhlej smrti, ešte stále je živý v spomienkach svojich blízkych, pedagogických a umeleckých kolegov na bratislavskom Konzervatóriu, na ZSS, v Osvetovom ústave a medzi početnými slovenskými violistami, absolventami jeho triedy, ktorí pôsobia v SF, v SKO i v orchestri SND.

Ladislava Hrdinu [narod. 3. IV. 1910 v Častej] postihlo neľahké detstvo vojnovkej siroty. Otec padol v r. 1914. Ľudovú školu navštevoval v bratislavskom sirotinci. Gymnázium v sirotinici v Trnave, učiteľský ústav v Banskej Bystrici, kde dochádzal zo sirotinca v Slovenskej Ľupči. Tu sa hlásila jeho láska k husliam a hudbe vôbec. Prof. Karel Štika stal sa vzácnym podporovateľom jeho nadania, možno zdedeného po otcovi-učiteľovi, vášnivom huslistovi, ktorý mal na vtedajšie časy nezvyklú záľubu — bol hudobným poradcom miestnej cigánskej kapely. Ani cez prázdniny — u mamy — husličky neodpočivali. Vyhrával si sám, neskôr s priateľmi: sláčikové duetá, triá a kvarteta. Cez ďalšie prázdniny sa tieto nadšenci odvíjali i pred obecenstvom. Aby bol program pestrejší, Ladislav Hrdina nadviazal, upravil a dirigoval rôzne skladby pre miestnu dychovku. Neboli to len polky a pochody, ale i predohra k Bizetovej Carmen. Noty si po nociach rozpisoval sám. V III. ročníku učiteľského ústavu bol

PRIMÁŠOM ŠTUDENTSKEJ KAPELY,

ktorá úspešne hrávala na beštedkách v učiteľskom ústave i mimo neho. Husle mu zabrali veľa času, na štúdium ho zostalo menej a tak jedného dňa stála mama v riaditeľni, kde dostala od rozhorčeného riaditeľa úlohu, postaviť syna pred rozhodnutie: byť učiteľom — alebo „fidiľkantom“. Učiteľom sa stal. Zmaturoval v roku 1930. Ale vo „fidiľkani“ pokračoval. Zo svojho prvého učiteľského postu v Šali dochádzal vo feriatny deň na Hudobnú a dramatickú akadémiu v Bratislave k prof. Náhlavskému. Neskôr učil v Prievoze. Odtiaľ chodil na štúdiá pravidelnejšie, ale aj tu ho postihlo nepocho-

penie predstavených. Ak ho školský inšpektor zazrel náhodou na bicykli s huslami, na druhý deň bol u neho na inšpekciu, ktorá obyčajne nedopadla dobre — pre negatívny postoj pána inšpektora k takejto mimoškolskej činnosti. Štúdium popri zamestnaní nebolo žiaduce, ba záujemca si musel vybaviť mimoriadne povolenie z ministerstva školstva. Ale vydržal. Prázdniny, to bol čas, kedy sa mohol svojim huslami plne venovať. Denne cvičil osem hodín. Ani sestram sa ho nepodarilo zlúkať na zvyčajné mladistvé podulatia — výlety, na kúpalisko, na tancovačky. Vo vyšších ročníkoch chodil cez prázdniny k prof. Náhlavskému do Turnova, kde dohľadali učivo, ktoré cez školský rok nestačil mladý adept prebrať. Absolútny koncert v r. 1938 bol úspechom nielen jeho lásky k hudbe, ale aj sedemročnej usilovnosti a vytrvalosti. Absolútorium Hudobnej dramatickej akadémie považoval za vstupnú bránu do hudobného života. Splnila sa mu jedna z prvých túžob. Stal sa členom vtedy amatérskej Slovenskej filharmónie, ktorá organizáciu viedol prof. Miloš Ruppeldt. Bol jej najmladším členom, neskôr aj jej tajomníkom.

PEDAGOGICKÉ VZDELANIE

sa však tiež hlásilo o uplatnenie. Keď po prof. M. Ruppeldtovi prevzal funkciu riaditeľa Hudobnej a dramatickej akadémie prof. Friso Kajenda (v r. 1922), rozdelil školu na oddelenie pedagogické a konzervatóriálne. Tak vznikli v roku 1926 dve ustanovizne: Hudobná škola a Hudobná a dramatická akadémia pre Slovensko v Bratislave. V roku 1941 bola akadémia poštátnená, osamostatnená a premenovaná na Štátnu konzervatóriu. Riaditeľom tu naďalej zostal Friso Ka-

Slovenské kvarteto v zložení, v akom ho nepoznáme (vpravo Ladislav Hrdina). [Snímky z archívu J. Hrdinovej]

jenda. Funkciu riaditeľa Hudobnej školy prebral v štyridsiatych rokoch Ladislav Hrdina. Tu sa mu podarilo spojiť učiteľské ambície s hudobnými. Hudobná škola zostala pod kuratoriálnym vedením, nebola subvencovaná a vydržovala sa iba z príjmov od žiakov. Mala ich vtedy sedemdesiat. Už tu sa začal prejavovať organizačný talent L. Hrdinu. Náborovými akciami na vtedajších mestiankach boli budúci adepti oboznámení o možnostiach odborného hudobného štúdia. Škola sa rozrastala a jej vyučovacie priestory sa preložili aj do literárnych škôl, pretože v jednej budove bolo stále ešte Konzervatórium a Hudobná škola. V júli r. 1945 sa Konzervatórium presťahovalo do Reduty, a tak priestory zostali len pre Hudobnú školu. V tom čase mala škola už 608 žiakov. Počas 10-ročného riadenia L. Hrdinu Hudobná škola prešla rôznymi premenami, hlavne priestorovými. Až v r. 1950 sa po rôznych sťahovačkách do iných budov dostala späť na svoje staré miesto, kde je dodnes. Keď v roku 1951 boli hudobné školy poštátnené, Hudobná škola v Bratislave mala 1534 žiakov a 62 zamestnancov. Boli zriadené 4 pobočky, ktoré sa časom osamostatnili. Kuratórium, ktoré dovtedy tak nezištné spravovalo záujmy tejto školy, bolo zrušené. (Predsedom kuratória bol dr. Vladimír Trstlín. Medzi jeho členov patrili: JUDr. Jura Haluzický, MUDr. Vladimír Havlar, Jaroslav Halabrin, Ing. Július Letňan, PhDr. Jozef Kresánek, Ing. Anton Malina, Eugen Suchaň, Ing. Karol Stuchlý, dr. Oldřich Tejkal a in.). Dňa 1. IV. 1951 Hudobná škola a jej pobočky preberá Ústredný národný výbor v Bratislave do svojej starostlivosti. Až teraz sa mohla škola plne rozvíjať po každej stránke. Prestali finančné starosti. Platy pre učiteľov — aj keď ešte pomerne nízke — boli zaistené. Doplnilo sa chýbajúce školské zariadenie, kancelárske potreby, hudobné nástroje a pomôcky. Pozornosť sa upriamila na metodicko-pedagogický rozvoj.

POČAS VEDENIA TEJTO ŠKOLY

som mala možnosť hlbšie poznať môjho manžela, jednak ako žiačka školy od r. 1943, neskôr ako jeho spolupracovníka (tajomníčka) školy, kde sme od r. 1945 problémy školy, riešili spoločne. Z tejto vzájomnej práce, ako i osobných sympatií vzniklo v r. 1947. na-

še manželstvo. Prežili sme ho s našimi 3 deťmi šťastne — až do náhleho a nečakaného úmrtia manžela.

Popri organizačnej činnosti vo funkcii riaditeľa I. hudobnej školy, ktorá zaberala veľa času, predsa si L. Hrdina našiel čas i na to, aby našiel uspokojenie aj v umeleckej činnosti: od 1. IX. 1940 pôsobil v Actardjefšovom kvartete v zložení: Actardjef — Takács — Hrdina — Berky, s ktorým absolvoval 471 relácií v rozhlase a 112 verejných vystúpení. Po odchode primáriusa Actardjef-

fa a po oslobodení našej vlasti v r. 1945 zorganizoval a založil „Slovenské kvarteto“. Malo toto zloženie: Vojtech Gabriel — Alojz Nemec — Ladislav Hrdina — Emanuel Mysliveček. Názov „Slovenské kvarteto“ si jeho členovia zvolili zámerne. Bolo to vtedy komorné teleso, ktoré si dalo za úlohu v prvom rade reprezentovať a interpretovať hlavne diela našich slovenských autorov, čo v tom čase bola priekopnícka činnosť. Vo svojom repertoári mali, samozrejme, aj množstvo klasických diel.

Všetky organizačné práce, písomnosti, ponuky koncertov robil sám. Činnosť „Slovenského kvarteta“ bola nemalá. Od r. 1945 až do ukončenia činnosti v r. 1960 absolvovalo 1441 skúšok a 515 verejných koncertov a vystúpení v rozhlase, ako i množstvo výchovných koncertov v závodoch a školách. S kvartetom spolupracovali v klavírnych kvintetách najmä: doc. Eva Fischerová-Martvoňová, prof. Németh-Samorínsky, prof. Rudolf Macudzinski, Ján Zimmer. Po úmrtí violončelistu Emanuela Myslivečka nastúpil do kvarteta Vladimír Hošek a po jeho úmrtí František Tannenberger.

V júni r. 1948 „Slovenské kvarteto“ odohralo 100. verejný koncert a bolo za svoju činnosť vyznamenané Cenou mesta Bratislavy. Slovenské kvarteto v r. 1960 zastavilo svoju činnosť. Dôvod? Cvičievalo sa po nociach a nedeliach. Pre veľké zataženie jednotlivých členov v hlavnom zamestnaní muselo svoju verejnú činnosť zastaviť. So zmenami jednotlivých členov ešte do r. 1968 vykonávalo množstvo výchovných koncertov na literárnych školách. Väčšinou ich konferoval sám manžel. Dňa 1. I. 1960 vo svojich písomných pamätiach o koncertnej činnosti kvarteta, ktorú pečlivo zaznamenával, píše toto: „S akou radosťou po výkonoch zapisoval som tieto záznamy, tak dnes — s boľavým srdcom zaznamenávam koniec činnosti. Výkonná činnosť (mne i nám) vyvoláva pocit hrdej spomienky na všetko v minulosti pri práci a potulkách s kvartetom“.

[Pokračovanie v bud. čísle.]
J. HRDINOVÁ

TVORBA

JOZEF PODPROCKÝ: Predohra pre symfonický orchester

Mladú slovenskú skladateľskú generáciu reprezentuje na východnom Slovensku absolvent VSMU v Bratislave a profesor košického Konzervatória Jozef Podprocký. Aj keď jeho kompozičná dráha sa ešte len začína naplno rozvíjať, uviedol sa už viacerými skladbami, ktoré sa stretli na koncertnom pódii s veľmi živým ohlasom a právom vzbudili pozornosť. Zo skladieb sólistických a komorných to bola **Malá sonáta pre flautu sólo** (Sempre solo), **Reverzie** pre barytónový akordeón, **Partita regenschorica** pre organ podľa zápiskov v „Pestrom zborníku levočskom zo 17. storočia“, **Sláčikové kvarteto**, **Suita in C a Suita in D** pre sláčikové kvarteto, alebo sláčikový komorný orchester podľa zápiskov v „Pestrom zborníku levočskom zo 17. storočia“, z orchestrálnych — **Predohra pre symfonický orchester**, ktorá mala svoju premiéru na otváracom koncerte XIX. košickej hudobnej jari v podaní orchestra Štátnej filharmónie a jej šéfdirigenta Bystríka Režucha (29. IV. 1974).

Predohra pre symfonický orchester bola dokončená v novembri roku 1973 k 30. výročiu SNP, ktorému je aj venovaná. V titule skladby uvedný úryvok z citátu Horátiových od „...aere perennius monumentum...“ (pamätník trvanejší ako kov) je zároveň jej ústredným mottom. Autor chce vyjadriť vďaka za 30 rokov slobodného mierového života, a preto celá skladba — až na niekoľko miest — má optimistický, radostný, ba tanečný charakter. Formovo je koncipovaná vo voľnej sonátovej forme — s úvodom a kódom a jej základný tematický impulz prinášajú hneď prvé taktové úvody, najprv iba rytmický pôdorys, potom aj melodickú štruktúru. Spomínaná rytmická štruktúra témy je základnou organizačnou i formotvornou jednotkou celej skladby. Expozícia sonátovej formy je postavená na troch kontrastných úsekoch. Prvý, dynamicky narastajúci úsek prechádza pomocou medzivetného útvaru k úseku hyperbolickému. Tretí úsek — vo funkcii vedľajšej témy — prináša pohodu, le grációzneho, až žartovne-tanečného rázu. Plynulo nasledujúce rozvedenie má rapsodický charakter, téma sa objavuje v rôznych kontrapunktických postupoch i v rytmických variáciách (rytmická inverzia) a pozostáva z dvoch základných plôch. Prvá je tanečná, druhá je akousi epizódou celejskladby, pôsobí ako pletná spomienka meditatívne. Rozvedenie je rámcové rytmicky, harmonicky a dynamicky vyhradenou hudbou na maximum. Repríza je skrátená (vynechaný druhý úsek z expozície) a téma tretieho úseku je spracovaná na spôsob fugátu. Vytvára poslednú veľkú gradáciu pred vrcholom skladby. V kóde zaznieva vynechaný druhý úsek z expozície a samotný záver vyznieva otvorene (autor predpisuje v posledných štyroch taktových opakovanie ad libitum, do postupného zaniknutia).

Harmonické myslenie skladby je v podstate modálne (centralizácia in B), aj keď skladateľ v melodických líniiach i v harmonických postupoch využíva systematicky všetkých 12 tónov. Harmonické postupy sú známe už z predchádzajúcich skladieb (má stabilné akordické konštrukcie, ktoré svojou spája a rozvádza), tu však obohacuje svoju reč o nové postupy, používa intervalové konštrukcie, zaznievajúce súčasne s ich inverziou.

Zaujímavá a do istej miery objavná je v skladbe zložka inštrumentálna. Orchester s bohatou rozšírenou skupinou bicích nástrojov hýri farbami a plne upútava poslucháča. Rôzne kombinácie nástrojov nielen podporujú účinnosť jednotlivých tematických úsekov, ale majú svoj podiel na výslednom zvukovom efekte. Autor našiel charakteristické nástrojové kombinácie, ktoré v plnej miere (a v prospech diela) zúžitkoval. **Š. ČURILLA**

8. a 9. I. 1976

Start orchestra SF do nového roku bol nadmieru vydaný. Výkon hráčov niesol sa v znamení dobrej kondície, pohody, sústredenej pozornosti, s akou sledovali gestá svojho šéfdirigenta L. Slovaka.

Pri charakterizácii Slovákoveho dirigentského naturelu musíme na prvom mieste uvádzať jeho zmysel pre dramatickosť, monumentalitu, dôkladnú prácu nad detailom, cieľavedomosť snahy o sústavný umelecký rast tela. Silné vzopätie ducha, výraz životného optimizmu — popri črtách hravosti, priezračnosti, ktoré vyznačujú Beethovenova IV. symfónia B dur, op. 60 našli — v Slovákovi priam ideálneho interpreta. Najmä v strhujúcej I. časti, ale aj vo finále pod jeho taktovkou orchester doslova reprezentatívny výkon, ktorý vysoko stál nad problémami súhry, intonácie, či zvukovej homogénosti. Živosť Slovákoveho temperamentu oodvahuje vyvažovať racionálna rozvážnosť, stavebnú nadhľad a pevné držanie tempa, ktoré smerovalo krásne a plasticky tvarované menšie hudobné frázy.

Hudba pre strunové nástroje, bicie a česlu od B. Bartóka — jeden z vrcholných výtvorov hudby XX. storočia bola nielen významným prínosom v rámci celosezónnej dramaturgie SF, ale aj prostriedkom k rozvíniu širokej škály nových črt Slovákoveho dirigentského profilu. To, čím najviac prekvapilo a potešilo, bola skutočnosť, že hľadal a nachádzal cieľ svojho úsilia vo vyzdvihovaní jemných záchvevov a odtieňov Bartókovej farebnej vynaliezavosti a nenechal sa strhávať k zvukovej sytosti a razantnosti. Veľkolepým formovým líniám dodal účinný ťah a burcujuce napätie.

Maďarský klavirista Gyula Kiss pri stvárnení sólového partu Klavírneho koncertu c mol (Küchel 491) od W. A. Mozarta podujal sa na neľahkú úlohu. Je typom interpreta, ktorý usiluje predovšetkým o skvele technické zvládnutie a o pevne uchopenú agogiku. Určité rezervy vykazuje však ešte v arzenále dynamických odtieňov i vo vyriešení vzťahu medzi osobnostným vkladom a objektivitou svojho výkonu. Jeho hra sa vyznačuje určitou tvrdou brilanciou, málo diferencovaným tónom a zníženou prítomnosťou mäkkších farieb.

15. a 16. I. 1976

Faustovo prekliatie, op. 24 — dramatická legenda v 4. dieloch od Hectora Berliozu už svojou rozľahlosťou a vysokým počtom účinkujúcich nie je pre dirigenta práve najľahším orieškom. Zdeněk Košler pristupoval k tomuto kolosu s úctou a snahou oživiť každú notu a stavať ich do služieb zmyslu a posolania celého diela. Rešpektoval pritom veľmi markantne francúzsku provenienciu autora a popri nespornom stavebnom nadhľade, ktorý ho viedol ako bezpečné kormidlo, zameriaval sa na farebné zvýraznenie krásy detailu. Naštudovaniu venoval zrejme nemalú časť, keď si trúfol celé dielo oddirigovať spamiť! Príznačná črta jeho naturelu: úplné uplatňovanie zmyslu pre mieru, vedomá tendencia k pomalšiemu tempu (ktorá súvisí nesporne so zámerom vychutnávať krásu detailu) — uplatnili sa aj tentokrát naozaj skvele. Pretože živá hudba na pódiu nemôže byť taká dokonalá ako štúdiové nahrávky, pri hodnotení našli by sme aj určité nepresnosti. Vyvažoval ich však rad krásnych solí, harmónií, menších i väčších nástrojových kombinácií, ktoré spolu vytvárali skutočne krásny zážitok.

V zhode s celkovo pastelovejším ladením jednotlivých obrazov (markantné napr. v známom Rákoczyho Uhorského pochode) korešpondovali s dirigentovým zámerom i spoličujúce české vokálne telesá (Pražský filharmonický zbor — zbornajster J. Veselka a Pražský mužský zbor — zbornajster M. Košler). Formovanie obličiek ich partov vykazovalo tiež markantnú tendenciu po oblasti a zvukovej mäkkosti. Celkovo sme boli prekvapení odlišným zvukovým ideálom, ktorý zrejme dominuje u českých telies. Pritom nechceme dávať rovnítko medzi naše prvé vokálne teleso a hosti z Prahy, ba ani jeden z týchto súborov druhému prípadne nadradzovať. Jednoducho musíme konštatovať, že odlišným vedením dospeli tieto súbory k odlišným výsledkom a sú na skutočne reprezentatívnej úrovni. Nevieť, nakoľko išlo o interpretačný zámer dirigenta, ale neúhľadíme s málo plastickým, akoby naschvál veľmi jednotvárnym stvárnením partu Detského zboru Čs. rozhlasu v Bratislave (zbornajster Ondrej Francisci).

Timbrom svojho zamatového, i keď vyššie položeného mezzosopránu našim predstavám nevelmi vyhovovala ináč veľmi kultivovaná speváčka Gisele Pohllová z NDR, ktorá stvárňovala Margarétu. Sólista opery SND, tenorista František Lívora spleval exponovaný part Fausta v silnej indispozícii (na piatkovom koncerte jeho part bol už neobsadený), a preto ho nemôžeme hodnotiť. Zo všetkých spevákov najucelenejší a najpriaznivejší výkon zanechal nesporne pražský basista Karel Berman ako Meľistofeles. Istota prejavu, široké výrazové možnosti, tvorivá zaangažovanosť, krásna fondu, suverénna technika pripravili pravý pôžitok. Mladý sólista opery SND — basista S. Kopčák — v epizódnej úlohe Branderu uchvátil krásou timbru svojho hlasu, istotou, no v celkovom prejave mohol byť jeho prejav (najmä pri porovnaní so zrelým výkonom K. Bermana) diferencovanejší, či už v dynamike, alebo vo výraze.

V. ČÍŽIK

Z koncertov MDKO

Polorecitálny večer Vladislava Brunnera ml. a Jozefa Podhoránskeho 9. decembra v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca zaujal v oboch prípadoch zvyšujúcim sa umeleckým trendom zo strany sólistov i precíznou, premyslenou dramaturgiou programu vystúpenia. Pokiaľ Brunner postavil svoj repertoár výslovné z diel predstaviteľov hudby baroka, Podhoránsky vzhľadom na svoj umelecký štart koncipoval svoje vystúpenie v rámci klasickej dramaturgickej línie. A tak bolo možné posúdiť jeho príkron a realizačnú vytrienosť viac k dielam súčasným ako k hudbe minulých storočí. Medzi

skladbami Boccheriniho, Francoeuru, Čajkovského a Vileca vari najmocnejšie zapôsobil a interpretoví vyznela najprepracovanejšie Sonáta g mol Michala Vileca. Jeho pekný, tvárny tón tu zažiaril vo viacerých nuansách a výkon podporený technickou vypracovanosťou a citlivou súhrou s klavírnym sprievodom Zlatice Poullovej-Majerskej prežrádzal ešte viaceré skryté rezervy mladého slovenského violončelistu.

O Vladislavovi Brunnerovi ml. možno hovoriť už ako o skúsenom umelcovi, ktorý zaznamenal úspechy na domacom i zahraničnom koncertnom pódiu v sô-

listických i komorných kreáciách. Jeho technická pripravenosť mu napomáha pri umeleckom dotvorení hudobnej partitúry diela. Plným, okrúhlym a čistým tónom, tvoreným s nevšednou ľahkosťou až grációznosťou tvaruje kantabilné myšlienky pomalých častí (v tomto prípade bolo to najmä Largo vo Veracciniho Sonáte Terze) i živých okrajových častí Plattiho a Bacha. I ostatné skladby uvádzané na koncerte vyzneli napriek sólistovej indispozícii (chrípke) presvedčivo a perfektne. Basso continuo s čembalovým sprievodom Rudolfa Čamudzinského a violončelistu Juraja Alexandra citlivo dokreslili a podčiarkli hudobnú výpoveď tvorcu a realizačné spracovanie sólistu. — E.

Z vystúpenia tuniského súboru.

V rámci Dní tuniskej kultúry účinkoval v Bratislave Státny ľudový umelecký súbor, ktorý prostredníctvom tancov a piesní svojej krajiny printesol k nám slnečný pozdrav.

Starostlivosť štátu o ľudovú tradíciu v Tunise viedla k otvoreniu triedy ľudových tancov na Státnom konzervatóriu. Prvú absolventku tohto oddelenia — spolu so skupinou nadšencov, ktorých poverili výskumnou prácou v oblasti ľudového umenia, tvoria teraz jadro súboru, ktorý od svojho založenia v r. 1962 uskutočnil vyše 500 vystúpení doma aj v zahraničí. Z pestrého sledu čísiel, interpretovaných najmä pohyblivými s výraznou aktivitou v bedernej oblasti, spomeniem aspoň tanec Dar Modama, znázorňujúci život zámožných dievčat v ústave, kde ich učia vyšívajú a spoločensky sa správať, ďalej tanec Karavana, znázorňujúci radosti a strasti života na Sahare a Sultu tancov andalúzskeho pôvodu. Pieseň, interpretovaná najkrajšími dievčatmi súboru, zožala najväčší potlesk. K úspechu večera prispela aj hlásateľka Izabela Pažítková, ktorá upútala pôvabnou a kultivovanou interpretáciou sprievodného textu. Srdečný ohlas preplneného hľadiska Slovenského národného divadla bol našim hosťom odmenou za vynaložené úsilie, vyjadrením sympatií k tejto spriatelenej krajine. — AP —

Slovenskí umelci v zahraničí

Španielsko

Už koncerty a vystúpenia v mnohých slovenských mestách v uplynulých dvoch rokoch dokázali, že Dámsky komorný orchester nie je pre svoje čisto ženské obsadenie iba atrakciou. V pozadí umeleckých kvalít tohto telesa sú nároky na kvalitné obsadenie hráčkami, ktoré majú za sebou niekoľkoročnú prácu v popredných bratislavských symfonických, či operných orchestroch, ako aj cieľavedomé umelecké vedenie dirigentkou Elenou Šarayovou. A tak rozhodnutie Slovkoncertu vyslať tento súbor reprezentovať našu hudobnú kultúru do Španielska bolo iba dôsledkom umeleckých výsledkov, ktoré teleso dosiahlo na domácich pódioch. Prvý zahraničný zájazd dopadol pre Dámsky komorný orchester veľmi dobre — koncerty vo významných španielskych kultúrnych centrách boli dobre navštívené, obecenstvo očakávalo z koncertov spokojné a aj ohlasy v španielskej tlači vďačujú o tomto zájazde priaznivé svedectvo. Dámsky komorný orchester so sólistkami Jellou Špitkovou a Vierou Podhradskou mal v Španielsku koncom decembra 1973 13 koncertov (o. i. v mestách Zaragoza, Valladolid, Granada, Valencia, Lugo, Bilbao, San Sebastian).

Niekoľko úryvkov z referátov, ktoré španielski hudobní kritici napísali o koncertoch:

V referáte novín El Progreso de Lugo zo dňa 21. 12. 1975 sa píše: „Koncert uzatvorilo Divertimento F dur od Mozarta. Pri jeho interpretácii Dámsky komorný orchester z Bratislavy pod taktovkou Eleny Šarayovej potvrdil dojem, ktorý sme mali už od začiatku koncertu. Je to jedna z vynikajúcich originálnych orchestrov, ktorý má vysokú umeleckú úroveň. Jeho prejav je expresívne bohatý a má kvalitu, ktorú možno dosiahnuť len po veľkom úsilí a disciplíne, nepochybne od tohto druhu umenia. Obecenstvo odmenilo súbor potleskom, po ktorom tento dvakrát pridával.“

Vo valladolidskom denníku LIBERTAD zo dňa 17. 12. 1975 čítame okrem iného: „Dirigentka Elena Šarayová pozná nepochybne svoju úlohu, ale je priveľmi prísna a úzkostlivá, čo bráni, aby skladby mali svoj pôvab a

Dámsky komorný orchester — v strede dirigentka E. Šarayová.

požadovanú pružnosť, tak dôležitú pri skladateľoch 18. storočia. Dalo by sa povedať, že celkový dojem čiastočne korigovalo veľmi príjemné zloženie programu — Vivaldi, Albinoni, Mozart, Bach a vynikajúca sólistka, akou je huslistka Jela Špitková, ktorá už poznáme zo záverečného koncertu uplynulej sezóny. Včera opäť zažiaril jej silný a pekný tón, istota a frázovanie...“

V novinách El Norte de Castilla zo dňa 17. 12. 1975 píše o koncerte Dámskeho komorného orchestra: „Orchester, ktorý znel na začiatku priestoru, hral po niekoľkých taktových čisto, bez strachu a ucelene. Vynikajúcou osobnosťou koncertu bola huslistka Jela Špitková... Tentokrát sa predstavila trikrát, aby uviedla Mozarta a Bacha, každého v požadovanom štýle. Výborný zvuk, dobrá technika a obdivuhodná muzikálnosť sa prelínajú v tomto podaní a veľmi presne ju doprevádza orchester. Jej krásna interpretácia našla ohlas u obecenstva, ktoré jej pripravilo zaslúžené ovácie.“

—mpk—

Taliansko

„Na pozvanie koncertnej agentúry AGIMUS v Ríme som s klaviristom Pavlom Kováčom odcestovala do Talianska“, hovorí huslistka J. Špitková. „Mali sme 2 koncerty — prvý bol 2. XII. m. r. vo Viterbo — starom meste neďaleko Ríma, druhý sa uskutočnil v Ríme — v koncertnej sále najstaršieho konzervatória Európy: v Conservatorio Santa Cecilia.“

Náš prvý koncert vo Viterbo sa stretol u publika s veľmi srdečným ohlasom. Miestni hudobní fanúškovia nás po koncerte zahrnuli otázkami, týkajúcimi sa nášho repertoáru, koncertov, nahrávok a ďalších plánov. Po návrate domov sme našli od nich fotografie z koncertu a peknú kritiku z novin.

Môj recitál v sále Conservatorio S. Cecilia v Ríme nebol v Taliansku prvý. Ku pozvaniu na vystúpenia do Talianska prišlo na základe úspešného koncertu v r. 1971, kedy som tam išla po výbere, ktorý robila spomedzi svojich žiakov AMU v Prahe. Tentokrát som do programu zaradila skladby E. Suchoňa, ďalej Brahmsa, Čajkovského, Wieniawského, Ravela. Bola som milo prekvapená, že sála s vyše tisíc miestami bola úplne plná, ba mnohí poslucháči i stáli. Atmosféra počas koncertu, ktorý bol 6. XII. m. r. bola vynikajúca. Musela som pridať a prezident agentúry — spolu s sotátnymi — poďakoval k pódiu a aplaudoval s výkrikmi „bravó“. Zástupca

Jela Špitková

sále Academie na „Viva dei Greci“, kde koncertovala v rámci zastupiteľstva mladých umelcov AGIMUS (Associazione Giovanile Musicale) nezabudnuteľný ohlas svojho huslistického umenia. Bezpečná technika, štýlovosť, viazanosť, závažná pohyblivosť ľavej ruky, to všetko sú znaky vynikajúcej školy a prípravy. Ale to ešte nevyjadruje kvalitu krásneho tónu, jas robustného zvuku, jeho jadrná emocionálna farba so prejavom vrodenej hudobnej temperamentu, ktorý vie po každej stránke vliadať ducha skladateľa. Virtuozita a spevnosť, ktoré sú v jej umení nenapodobiteľne zlúčené, vedú oživiť citovo i intelektuálne napätú a modulovanú hudobnú reč J. Brahmsa (Sonáta d mol op. 108), prelínajúcu a zapájajúcu melodickú nežnosť do pevnej myšlienkovitej stavby, takej typickej pre tohto hudobníka. No Špitková vie kongenálne podať aj dnešné umenie. Napríklad v Sonáte op. 11 od Eugena Suchoňa, ktorý v troch častiach preukázal viaceré romantické nostalgické, využil polytonálne modulácie a prebral niečo i z typicky bartókovského lyrického smútku.

Čajkovský dal interpretke príležitosť uplatniť trilkv a rozvinúť melodické obľuby v stredných a vysokých registroch. Scherzo-Tatantella op. 11 od Wieniawského, jej poslúžilo na to, aby vyskúšala živý zmysel pre rytmus a schopnosť intonovať veľké intervaly. A napokon Tzigane od Mauricea Ravela. Ukážka virtuozity, hodnej iba veľkého huslistu! V podaní Jely Špitkovej vyvolala skladba hotové ovácie.“

— E.

kultúrneho oddelenia čs. ambasády v Ríme nám hneď po koncerte tlmočil pozvanie na koncerty v budúcej sezóne.“

Z kritiky o vystúpení J. Špitkovej, ktorá uverejnila noviny Il Tempo (10. XII. 1975) — Roma:

„Huslistka Jela Špitková by si zaslúžila, aby pravidelne figurovala na programoch koncertov Academie Santa Cecilia. Napriek mladému veku predbieha o hodiny kus bežných koncertných umelcov. Slovenka, odchovaná bratislavskej škole... zanechala v

Riaditeľ MDKO Miloslav Kubát

safročiach trpela nedostatkom spomínaného žánru, čo vyplývalo z malého záujmu poriadateľov i samotných umelcov. Dnes, keď MDKO prijalo túto úlohu za svoju, situácia sa značne zmenila. Najmä v uplynulej sezóne sa koncertné sieni zaplnili väčšinou mladými poslucháčmi, ktorí so záujmom sledujú vystúpenia často svojich vrstovníkov.

Dali sme si za cieľ, vychovať poslucháča komornej hudby a podporovať mladých umelcov. Dávame priestor nastupujúcej generácii interpretov, generácii, ktorá sa ukazuje byť veľmi silná a fundovaná. Neboli to však len komorné koncerty, kde sa mladí mohli uplatniť. Rovnako pozornosti sa tešili u publika najmä

nej východiská. Najväčším nedostatkom Bratislavy je malý počet nástrojov s nízkou kvalitou. Situácia sa zlepšila zabudovaním organu do reprezentačnej Hudobnej siene bratislavského Hradu. Túto šancu sme hneď chytili a predbežne sme sa dohodli o poskytnutí týchto priestorov pre Medzinárodné dni organovej hudby — festivalu, ktorý bude v priebehu dvoch júnových týždňov. Pri výbere organistov uprednostníme československých interpretov a umelcov zo socialistických krajín. Domnievame sa, že to bude dôstojné využitie historického prostredia bratislavského Hradu a krásneho nového nástroja na to, aby sme sprístupnili organovú hudbu širšej verejnosti.

■ MDKO okrem poriadateľskej činnosti má i dva profesionálne telesá: Bratislavský komorný zbor, vedený dirigentom Antonom Káľayom a Bratislavský detský zbor s dirigentkou Elenou Sárayovou. Oproti Prahe musí Bratislava ešte veľa doháňať v množstve i kvalite — veď nezabúdajme, že Symfonický orchester hl. mesta Prahy FOK dnes reprezentuje úroveň popredných orchestrálnych telies. Okrem toho poriadateľa koncertného života v Prahe vlastnia koncertnú sálu, majú rozvinutý bohatý dramaturgicko-organizačný aparát. Dúfajme, že MDKO časom nadobudne samostatné postavenie v bratislavskom hudobnom živote. MDKO sa zúčastňuje na všetkých významných hudobných podujatiach pri príležitosti politických a kultúrno-spoločenských akcií, v súčasnosti má podiel na príprave hudobných podujatí k blížiacemu sa XV. zjazdu KSČ.

MDKO zameriava svoju činnosť k takým štátno-politickým akciám, ako sú obvodné stranické konferencie v meste, zjazd KSS a zjazd KSČ. Len stručne vymenujem niekoľko najzávažnejších podujatí v období konania konferencií a zjazdu. Vo februári t. r. spolupracuje MDKO so ZSS na Týždni slovenskej hudobnej tvorby, kde odznejú diela slovenských skladateľov, komponované medzi XIV. a XV. zjazdom. Pred obvodnou konferenciou KSS bude komorný koncert a zbiorové vystúpenie z revolučnej tvorby. V marci sa porada pre delegátov zjazdu slávnostný koncert z diel slovenských skladateľov posledného obdobia. Tým si plní MDKO čestný záväzok prijatý k Výzve KSČ. Dňa 11. apríla uskutoční sa slávnostný koncert na počesť 31. výročia oslobodenia Bratislavy, ktorý bude súčasne venovaný i XV. zjazdu KSČ. K tejto príležitosti je dedikovaný i zbiorový koncert Bratislavského komorného zboru, ktorý osláví t. r. 5. výročie svojho založenia.

Prípravila: E. ČARSKÁ

GRAMORECENZIA

VÁCLAV HUDECEK — VÁCLAV SMETÁČEK

Nahrávanie v Divokom sále Domu umelcov, Praha 1974
Recorded in the Divoká Hall of the House of Artists, Prague, in 1974

Vydavateľstvo PANTON pripravilo v reprezentačnom obale aj reprezentačný obsah. Dva zo slávnych husťových koncertov — Mozartov A dur, K. z. 219 a Mendelssohnov e mol, op. 64 — tu zaznievajú vo vynikajúcej interpretácii Václava Hudečka, ktorý medzičasom stihol dorásť na zrelého, mnohotvárneho, spontánneho umelca a perfektného virtuóza, ktorému z čias „zračného dieťaťa“ zostalo neopakovateľné čaro mladického nadšenia, úprimnosti a prirodzenosti. V oboch prípadoch je sólistovi partnerom — a to partnerom stopercentným — Symfonický orchester Československého rozhlasu v Prahe, ktorý snímky realizoval za precízneho, dôkladne vypracovaného a hlboko muzikálneho vedenia dirigenta Václava Smetáčka.

VÁCLAV HUDECEK
© PANTON 110511

Vydavateľstvo PANTON pripravilo v reprezentačnom obale aj reprezentačný obsah. Dva zo slávnych husťových koncertov — Mozartov A dur, K. z. 219 a Mendelssohnov e mol, op. 64 — tu zaznievajú vo vynikajúcej interpretácii Václava Hudečka, ktorý medzičasom stihol dorásť na zrelého, mnohotvárneho, spontánneho umelca a perfektného virtuóza, ktorému z čias „zračného dieťaťa“ zostalo neopakovateľné čaro mladického nadšenia, úprimnosti a prirodzenosti. V oboch prípadoch je sólistovi partnerom — a to partnerom stopercentným — Symfonický orchester Československého rozhlasu v Prahe, ktorý snímky realizoval za precízneho, dôkladne vypracovaného a hlboko muzikálneho vedenia dirigenta Václava Smetáčka.

Veľké interpretačné kvality Václava Hudečka môžeme oceniť už v Mozartovom koncerte. Hneď v prvej časti nadchne ľahkosť, noblesa, šarm jeho prejavu. Je štýlovo čistý, mozartovsky jemný a hravý, v technike suverénny. Druhá časť — adagio — modeluje do prekrásneho, vrúcneho spevu. Priam romanticky vzletne tvorí dynamiku (nádherné sú najmä crescendá a decrescendá). V tretej časti opäť očarí hravosťou, rytmickou presnosťou, radosťou z pohybu. Každá z častí má svoju vlastnú tvár, svoj typický výraz. Celý koncert svedčí o Hudečkovej vzácnnej muzikalite, štýlovosti a dokonalej technike. Zvláštne čaro pritažlivosti plynie už zo samotného, krásne tvarovaného tónu vzdychných huslí (Guarnerius, Cremona, 1726), ktorý zaujme farbou a striebristým leskom. Vynikajúca je i súhra s orchestrom, zmysel a cit pre vzájomný dialóg, pre spoločné tvarovanie konečnej podoby diela.

Husťovým koncertom e mol Felixa Mendelssohna-Bartholdyho sa Hudeček predstavuje zase ako oduševnený a vášnivý muzikant. Prvá časť so širokodýchou romantickou kantilénou tľmočí s mladickým vzletom, vypracováva každý tón s veľkým citom a zmyslom pre poetičnosť. Ešte väčšmi zhmotňuje svojou interpretáciou rozloženú druhú časť. Naplno rozospieval krásny tón, jeho prejav je plný vrúcnosti. Zvlášť pôsobivé sú jemné piána. V tretej, rýchlejšej časti zase naplno rozvinul svoj zmysel pre rytmus. Hudba dáva iskru vášnivosti, temperamentu, tónom — trblietavý lesk, brilantnosť.

I tu má zásluhu na dobrom výsledku orchester i dirigent, ktorý toto slávne dielo svetovej romanticko-husťovej vymodeloval do plastického celku a štýlovo ho vypracoval do najmenších detailov v súhre i dynamike.

Platňa vyšla v efektnom obale s viacerými fotografiami. Je tu i snímka Hudečkových huslí a záber Hudečka s Davidom Oistrachom pri skúške jedného z koncertov. Pamiatke tohto veľkého umelca je aj platňa venovaná — obe diela totiž Hudeček naštudoval ešte pod jeho pedagogickým vedením.

Z. BERNÁTOVA

Plány a perspektívy

Mestský dom kultúry a osvetu v Bratislave patrí k inštitúciám, ktoré zaznamenali na poli hudobnej kultúry nebývalý rozmach. Preto i teraz, niekoľko týždňov pred XV. zjazdom, keď žijeme v znamení priprav a zamýšľame sa nad výsledkami uplynulých rokov, je nevyhnutné povšimnúť si bližšie i prácu tejto inštitúcie, zhodnotiť výsledky a oboznámiť sa s perspektívami. S týmito cieľom sme zašli za riaditeľom Miloslavom Kubátom, ktorý od tejto sezóny prevzal vedenie MDKO. Práca v MDKO je mnohohranná a rôznorodá, hudba tvorí iba jej časť. Ale o nej chceme teraz hovoriť.

Tak, ako iné kultúrno-osvetové zariadenia i MDKO plnilo a plní závery XIV. zjazdu KSČ v kultúrno-výchovnej a kultúrno-politickej činnosti na území mesta Bratislavy. MDKO pracuje na viacerých úsekoch, predovšetkým na úseku kultúrno-výchovnej práce, metodicky usmerňuje osvetové zariadenia na pôde mesta a pomáha rozvoju záujmovo-amatérskej činnosti. Robí aj programovú a organizačnú činnosť. Sem patria predovšetkým rôzne výchovné a kultúrno-spoločenské podujatia, o. i. koncertná činnosť. V tejto oblasti sme dosiahli výsledky, ktoré boli kladne hodnotené i na rokovaní pléna Mestského výboru KSS v Bratislave v novembri m. r. Samozrejme, že nie sme spokojní s tým, čo sa v tejto oblasti urobilo. Nároky uplatňujeme predovšetkým voči sebe, a preto hľadáme v našej dramaturgii stále nové formy prístupu k poslucháčovi.

■ Jednou z nich je zvýšená pozornosť ku komornej hudbe a organizovanie komorných koncertov. Bratislava v posledných de-

koncertov na nádvorí Starej radnice, komorné podujatia v Mirbachovom paláci, či u Klarisiek. Atraktivnosť prostredia — a v nie poslednom rade dramaturgia — zaisťujú týmto hudobným produkciám úspech. Mienime i ďalej rozvíjať činnosť v tomto smere. Okrem spomínaných komorných koncertov v Mirbachovom paláci, ktoré budú od marca do novembra — s účasťou domácich umelcov, Letné komorné koncerty chceme obohatiť tak, aby v budúcnosti boli východiskom pre poriadanie Bratislavských letných hier. Tie by plnili osobitné kultúrno-politické úlohy a predchádzali BHS. Ich ťažiskom by boli žánre, ktoré BHS nemôžu v takom rozsahu pojsť do svojho plánu: sólové vystúpenia, komorné súbory, činohra, vokálne súbory a pod. Okrem týchto podujatí chceme rozvinúť nové formy koncertnej činnosti. Od marca, prípadne apríla, plánujeme dva cykly, poriadane spoločne s Galériou hl. mesta Bratislavy. V Klariskách to bude cyklus „Hudba medzi obrazmi“ upozorňujúci na vzťah medzi výtvarným umením, hudbou a literatúrou. V Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca budú programy s názvom „Večer pre teba“, venované mladému poslucháčovi z vysokoškolského, alebo robotníckeho prostredia, ktorý už nespadá do systému výchovných koncertov.

■ Akosi sa zabudlo na absolventov organovej školy, hoci je tu celý rad mladých, vyzretých talentov. Radi by uvítali ponuku spolupráce v rámci cyklu komorných, alebo samostatných koncertov. Žiaľ, minulé sezónu sa nie raz stalo, že v možných termínoch hosťovali zahraniční organisti podpriemerných kvalít.

Je to otázka, s ktorou sme sa už hlbšie zaoberali a hľadali z

Nahrávacie štúdio pre OPUS

Pri príležitosti 5. výročia vzniku Československého hudobného vydavateľstva OPUS, vedúci oddelenia ŽV KSS prof. M. Hruškovíc dňa 15. I. 1976 slávnostne prestrihol pásku a oficiálne uviedol do chodu prevádzku v gramofónovom nahrávacom štúdiu v Pezinku.

Až do jesene minulého roku sa všetky nahrávky pre OPUS realizovali v cudzích štúdiách a s prenosnou aparatúrou. Pomáhal Československý rozhlas v Bratislave, v Prahe i v Brne, Slovenská filharmónia, Supraphon, načas umožnili pamiatkari nahrávať v empriovom zámku v Hlohovci... Kládlo to nároky na organizáciu, preťažovalo produkciu (časť nočné a nedeľné frekvencie), a musel sa prekonávať rad ďalších prekážok.

V septembri minulého roku sa začali skúšobné nahrávky v novom štúdiu. Situácia sa zlepšila, aj keď sa neodstránil všetky problémy a potreba cudzích štúdií aj naďalej zostáva.

Vďaka porozumeniu miestnych stranických a štátnych orgánov v Pezinku sa z veľkej sály kultúrneho domu v peziňskom zámku stala viacúčelová miestnosť. Orána do obeida tu vládne štúdiové ovzdušie, v neskorších popoludňajších a večerných hodinách tu pulzuje kultúrny život Pezinka.

Zmeny sály na viacúčelové prispôsobiteľné pracovis-

ko sú dôsledkom dvojročnej intenzívnej práce, rozsiahlych finančných nákladov, technicky náročnej adaptácie a investícií do nákupu najkvalitnejšej techniky.

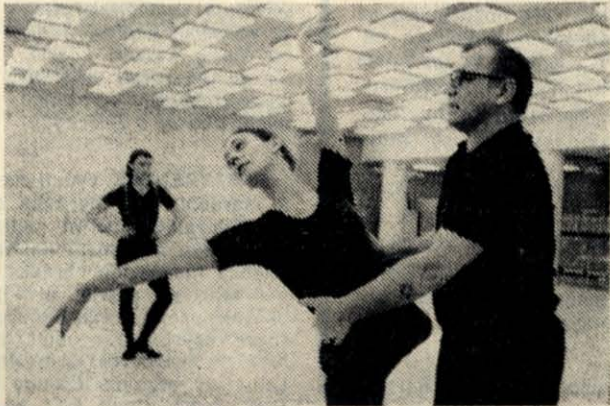
Muž, ktorý stál skromne v pozadí celého projektu (a ktorý vládne v tomto prostredí modernej nahrávacej techniky) je Ing. Ivan Bradáč, vedúci útvaru nahrávacej techniky. Tento absolvent elektrotechnickej fakulty SVŠT v Bratislave (je v OPUS-e od r. 1973) nám o štúdiu povedal veľa zaujímavého:

Centrálnou technickou časťou nahrávacieho štúdia je reťižná miestnosť na druhom poschodí, spojená s nahrávacou sálou na prvom poschodí oknami v priečnej stene, takže umelci, pracovníci nahrávacej techniky, hudobní a zvukoví režiséri vidia navzájom na seba. V strede režisérskych miestností stojí mixážny stôl NEVE, patriaci medzi najdokonalejšie typy svojho druhu na svete. Jeho možnosti sú bohaté. Umožňuje realizovať nahrávky každého druhu — mono, stereo a knadrofóniu. Disponuje 24 vstupmi pre mikrofóny, alebo linky, pričom každý vstup má samostatné filtre na korekciu farby nástrojov. To umožňuje neobvyčajne plastické zachytenie zvuku orchestra, keďže pred, medzi i nad hráčov možno umiestniť 24 mikrofónov, z ktorých každý

(Pokračovanie na 7. str.)

Vítazka celoštátnej baletnej súťaže, ktorá bola nedávno v Prahe pri príležitosti 30. výročia oslobodenia našej vlasti. Viera Kolárová. Za chvíľou zasľúbeného aplauzu su hodiny dlhej, namáhavej a sústredenej práce v baletnom štúdiu: s partnerom J. Plavníkom a s choreografom zasl. umelcom J. Zajkom. A potom príde 5 minút oddychu, zamyslenie sa, ktoré zachyti nezbadaný fotograf.

Snímky: Ing. V. Hák

Tento rozhovor korešpondenta časopisu Sovetskaja muzyka M. Terogahana vznikol pri príležitosti 25-ročnej interpretácie činnosti klaviristky Belly Davidovičovej.

Ktorí skladatelia sú vám najbližší? Ktorí autori sú podľa vašej mienky „ťažší“?

— Ak vám spomedzi „povinných“ skladateľov, bez ktorých si repertoár koncertujúceho umelca nemožno predstaviť, vymenujem autorov ako je Mozart, Beethoven, Schumann, Chopin, Debussy, Rachmaninov, Prokofiev, sotva vám poviem čosi nové. Lenže ani zďaleka nie všetci skladatelia, tvoriaci akýsi „povinný zoznam“, sú s umelcom zrazení. Mne sú najbližší predovšetkým romantici: Chopin a Schumann. Hráť ich už dávno. Dost často hrám Prokofieva a s veľkým nadšením ho preberám aj so študentami... no a Brahmsa. Jeho hudbu milujem, a pritom som ju dlhé roky celkom nedokázala zvládnuť v skladbách veľkých foriem. Svojím spôsobom veľmi poučný je môj bezprostredný vzťah k jeho Koncertu d mol. Preberala som ho v triede so študentmi dvakrát, a to veľmi dôkladne. Samozrejme, striedavo som musela hrať part sólistu, aj part orchestra na druhom klavíri. Až pri týchto hodinách so študentmi som zrazu zbadala, že toto dielo, ktoré ma vždy lákalo, môžem uviesť koncertne.

Ako dvadsaťročná žiačka piatjej triedy Ústrednej hudobnej školy som na večierku študentov Igumnovovej katedry na moskovskom konzervatóriu hrala An-

urážku: veď on so svojou bravúrnou technikou sa tu vraj nemôže „rozvinúť“, nehovoriac ani o tom, že podľa neho Haydn je skoro „školácky“ skladateľ!

— Čo je podľa vás príznačné pre dnešnú interpretáciu romantikov — Schumanna a Chopina?

— Otázku modernej interpretácie Chopinovej a Schumannovej hudby by som nazvala do istej miery umele vykonštruovanou. Veď pre každého umelca sú záväzné autorské „poznámky“ a

existuje aj text, t. j. sama hudba, s ktorou by sa vlastne rozhovor mal začať. Mám na mysli Schumannovu Kreislerianu (v skutočnosti zvolenie tohto príkladu samo osebe nemá podstatný význam). Celá Kreisleriana je pre mňa akousi svedčnosťou rozrušenej, ľahko zraniteľnej duše, vzžaruje z nej teplo a úprimnosť. Nad touto skladbou sa vznáša duch agitácia. Hráť Kreislerianu bez citu, to by bol zločin proti Schumannovi. Som presvedčená, že s mojím „programom“ Kreislerianu nebude ani zďaleka každý súhlasiť. Môže však čas zmeniť obsah, ktorý do skladby vložil sám Schumann?

Zdá sa, že začiatkom nášho storočia existoval názor, že Chopin je salónny skladateľ, a preto ho mnohí klaviristi (aj veľmi známi) interpretovali vyumelkovanou, sentimentálnou. Dnes Chopina — našťastie — takto nik nehraje. A predsa sa na úlohu presne definovať modernú interpretáciu romantikov, najmä Chopina, nepodujímam. V súvislosti s tým si spomínam na klavírny večer Emila Grigorjeviča Gilelsa asi pred päťnástimi rokmi, na ktorom hral Chopinovú Sonátu b mol. Nikdy predtým ani potom som od nikoho nepočula takú sonátu a takého Chopina. Obrazy, vášne, konflikty, celú filozofiu tejto geniálnej skladby podal Gilels s maximálnou prostotou, zdržanlivosťou a veľmi rozhodnými prístriedkami. Ani čo by hudba pod prstami klaviristu nadobúdala doslova skulpturálne obrysy. Interpret uviedol poslucháčov do atmosféry plnej smútku, dosiahol to však krajne zdržanlivými emóciami. Vtedy som sa nezamýšľala nad tým, či je predvedenie Sonáty b mol moderné. Z koncertu som odchádzala proste dojatá. Gilelsovo predvedenie tohto diela sa mi stalo vzorom v tom zmysle, že mojou túžbou sa stalo: dosiahnuť raz pri interpretácii tohto diela podobnú umeleckú úroveň.

Dovoľm si všeobecnú poznámku. Dnes sa v divadelnom umení nie veľmi vynaliezavé režisérské novoty podávajú ako moderné predvedenie hry. Pokiaľ ide o takéto novoty, klavírne umenie (a interpretačné umenie vôbec) nepovedalo ešte svoje posledné slovo. Niektorí interpreti hrajú niekedy namiesto obvyklého „forte“ (predpísaného autorom) „úmyselné piano“. Alebo naopak. Je to azda prejav správneho chápania moderného interpretačného umenia? Vo všetkých Chopinových zbierkach Nokturn, ktoré poznám (ešte aj v tel, ktorá je podľa odborníkov najmenej vydatená z redakčnej stránky), má melódia Nokturna f mol ligatúru, ale počula som už aj, ako túto melódiu hrali celkom bezohľadne staccato... Bolo to na istom koncerte vo Veľkej sieni konzervatória. Vtedy som videla, že úsilie nasilu „zmodernizovať“ nejakú skladbu sa redukuje niekedy iba na pokus obrátiť všetko „hore nohami“. Pokiaľ ide o mňa, aj keď sa vystavím nebezpečenstvu, že ma vyhlásia za nenapraviteľného konzervatíva, musím povedať, že nikdy som sa nepokúšala „moderne predniesť“ ani Schumannove Detské scény, ani Chopinovú skladbu

(Preklad a výber: E. Brániková)

Zo zahraničia

K Dvorákovmu Violončelovému koncertu sa vracajú vždy nové generácie. Najnovšie má s týmto koncertom veľké úspechy Gerhard Mantel z NSR.

Český skladateľ F. Tůma je na programe letných hudobných slávností v Hersfelde.

UNESCO pokračuje vo vydávaní diela mimoeurópskej hudby. Na 26 platniach vychádza hudba Orientu, na 10 platniach hudba Afriky a na 6 platniach hudba z republiky Mali.

Montserrat Caballéová spolu s Teresou Berganzovou spievajú s mimoriadnym úspechom v prvej stereo-nahrávke Cimarosovej opery Il Matrimonio segreto.

Sviatoslav Richter nahral na platne Griegov Klavírny koncert. Svetová kritika vyslovuje sympatický obdiv tejto nahrávke.

Rakúsky skladateľ, Horst Ebenhöh, ktorého poznáme i v Bratislave, získal II. cenu v talianskej súťaži za štvorčasovú Symfóniu op. 34. V súťaži bolo 102 symfonických diel z 19 štátov.

Viedenská komorná opera uvedie neznámu Rossiniho operu La Gazzetta.

Alfred Jirasek vydal vo Viedni Spomienky na bratislavského rodáka Franza Schmidta.

V letnom semestri 1975 študovalo na pedagogických oddeleniach vysokých hudobných škôl a univerzít v NSR 1805 študentov. Najviac ich bolo v Stuttgarte.

Tento roku budú v NDR významné kultúrne udalosti. O. i. bude vo februári

v Berlíne VI. festival politickej piesne a v máji sa uskutoční v Lipsku Medzinárodná hudobná súťaž J. S. Bacha. Festival populárnych piesní socialistických krajín bude v septembri v Drážďanoch.

Uplýnulo 10 rokov od založenia Varšavského harfového tria, hudobného telesa, ktoré sa venuje starej impresionistickej hudbe i hudbe modernej. Má na svojom konte rad pekných umeleckých úspechov. Iniciátorkou a zakladateľkou súboru bola varšavská harfistka Urszula Mazureková, ktorá spolu s krakovskou flautistkou Barbarou Swiatekovou a violonistom Wladzimierzom Tomaszewskim (predtým hral na viole Artur Paciorekiewicz) často vystupuje v zahraničí — tiež ako sólistka. Posledné turné po Švédsku (Štokholm, Sundvall, Hofors, Skelleftea, Umea, Hammarö a Ludvika) prinieslo súboru vynikajúce recenzie. Niektoré noviny písali o nich s nadšením. Na programe boli o. i. skladby Corelliho, J. Ch. Bacha, Debussyho a z poľských o. i. Zbigniewa Wiszniewského a Witolda Szalonka. Pred švédskym turné nahrávali v nórskom rozhlase v Oslo.

Súborné dielo viedenského skladateľa operiet Oscara Straussa získala Štátna knižnica vo Viedni. Medzi materiálmi sa nachádzajú aj Straussove rané, málo známe kompozičné pokusy.

V Eutine založili Spoločnosť Carla Mariu von Webera. Jej cieľom je úprava skladateľovho rodného domu na múzeum a príprava festivalu Weberových javiskových a koncertných diel.

Časť doteraz neznámeho Dvojkoncertu pre lesný roh a fagot W. A. Mozarta objavil docent Vysokkej hudobnej školy vo Würzburgu — Eberhard Buschmann. RIAS Berlín, ako aj Electrola prejavili záujem o jej nahrávku.

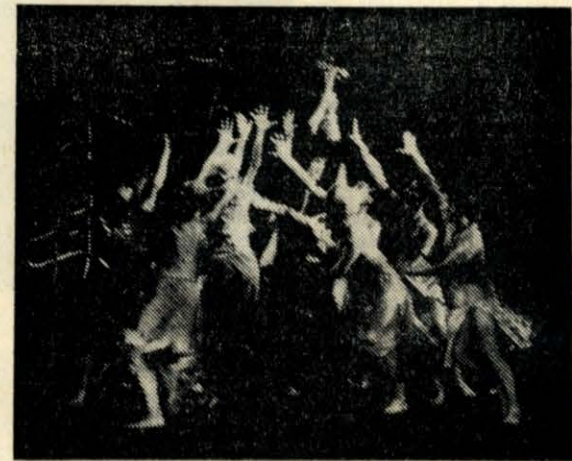
ZOMREL PAUL ROBESON: Narodený v roku 1898, preslávil sa ako interpret černošských spirituálov a piesní protirasistického a protivojnového zamerania. Od roku 1921 sa plne venoval spevu a herectvu. Patril k najlepším basistom USA. Známym a populárnym medzi širokými vrstvami divákov sa však stal najmä presvedčivými typmi robustných hrdinov vo filmoch: Im-

perátor Johnes (1933), Bosambo, Loď komediantov, Pieseň o slobode, Bane kráľa Salamána, Veľká Fella, Šesť osudov, Hrdé údolie a Historky z metropoly. Paul Robeson bol však nielen veľkým umelcom, ale i známym bojovníkom za mier. Už za druhej svetovej vojny usporadúval koncerty pre vojakov, neskôr poriadal turné po rôznych krajinách Ameriky a Európy, šíriac

myšlienky spolupatričnosti, rasovej znášanlivosti, trvalého mieru vo svete. V roku 1959 nakrútil sovietsky režisér Katahan film o spevákom turné P. Robesona po ZSSR. Ešte predtým mu udelili Cenu mieru (v r. 1952). Na obrázku z roku 1963 vidíme umelca v spoločnosti syna Paula jun. a nevesty Marilyn. Paul Robeson zomrel vo veku 78 rokov vo Philadelphii. Jeho boj za ľudské práva, ale i umelecký odkaz, zaznamenaný na filmovom páske a v rade nahrávok (nezabudnuteľné sú najmä piesne z musicalu Loď komediantov) zostanú živou pripomienkou veľkej osobnosti amerického umenia 20. storočia. Svetová rada mieru navrhla na zasadnutí v Helsinkách, aby 9. apríl, kedy by mal Paul Robeson 78 rokov, bol venovaný pamiatke tohto veľkého umelca.

Balet Čierni vtáci

Iba zriedka sú rovnocennými tri rozhodujúce zložky baletu: libreto, hudba a choreografia. V baletu Čierni vtáci, ktorý uviedla Komická opera v Berlíne, sa podarilo spomínané prvky stmeliť v jednotný celok. Dielo bolo napísané pri príležitosti 450-ročného výročia nemeckej sedlackej vojny. Libretistovi Berndovi Köllingerovi išlo nielen o zobrazenie historických udalostí, láostnej zápletky, ale aj — a najmä — o prenesenie stále aktuálnych otázok triedneho boja na javisko. K vynikajúcemu libretu, ktoré kontrastne zoraďuje dramatický sled 12 obrazov, napísal hudbu Georg Katzer. Pôsobí na diváka veľmi silne v dramatických groteskných, ako aj v lyrických

Z baletu Čierni vtáci.

Snímka: A. Šmotlák

pasážach. Skladateľ upúšťa v niektorých partiách od metro-rytmickej štruktúry. Je to ťažké — najmä pre interpretov, ktorým sa však ponecháva o to väčší priestor pre tvorivú fantáziu. Choreografiu tohto nového diela má Tom Schilling.

Vniesol do nej prvky expresionistického a pohybovej rôznorodosti. Náznaková scéna je dielom Eleonory Kleiberovej — podobne ako kostýmy. Hudobne našťudoval dielo Geza Oberfranka.

E. REBLING
(Prekl. —mcj—)

V BAYREUTHE vydali závažnú knižku k storočnici Wagnerovho divadla a tamajších slávností. Je zaujímavá najmä z hľadiska obrazovej dokumentácie. Záujemca tam nájde obrázky zo začiatkov festivalu, zo stavby divadla, z prvých skúšok, programy najzávažnejších sezón, rôzne návrhy inscenácií, chronologický prehľad wagnerovských dirigentov, odkazy na význam Cosimy Wagnerovej,

prehľady a tabuľky najvýznamnejších spevákov, obrázky zo situácií v tomto meste v prvej a druhej svetovej vojne, veľké prehľady najvýznamnejších účastníkov, krásne farebné fotografie z posledných rokov, kedy Bayreuth zaznamenal umeleckú kulmináciu a veľký prehľad dirigentov i sólistov, ktorí tohto roku budú účinkovať na letných slávnostiach v Bayreuthu.

Jubilantka

V minulých dňoch oslávila svoje životné jubileum pracovníčka Zväzu slovenských skladateľov súdružka Ružena Bacigálová, vedúca ekonomicko-organizačného odboru. Pred dvanástimi rokmi začala pracovať v tejto umeleckej inštitúcii. Postupne, ako zrasla s prostredím, zoznámala sa bližšie s problémami a nástojčivostou sa zžívala i s potrebami tohto umeleckého úseku. Ekonomická a organizačná zložka v umeleckej oblasti je poznačená náročnosťou. A predsa neodíšla od zodpovednej úlohy, ktorú jej zverili vzájomné orgány. S nadšením a elánom podujala sa riešiť — často i neriešiteľné. Jej práca je poznačená serióznosťou, náročnosťou, rozhladenosťou a akcentuje v nej vždy potreby Zväzu, ktoré by zlepšili prácu na všetkých jeho úsekoch. Hudba to nie je len skladateľ a jeho diela, interpret a jeho výrazové naplnenie, poslucháč a jeho vnímanie. K hudbe zákonite patrí aj každodenná drobná, ale veľmi zásluhná práca jednotlivcov, aby to všetko, čo sa dostáva toľkými tokmi a prítokmi do národnej hudobnej kultúry,

žilo a rozvíjalo sa v nej v plnom poslaní. Umelecká práca nie je mysliteľná bez zanietených nadšencov, ktorí často anonymne, ale s tým väčším dopadom spravidla pomáhajú umeniu vstupovať i do vidieckych koncertných siení, medzi mládež, do fabrik, rôznym vekovým a sociálnym vrstvám poslucháčov.

K takýmto nadšencom — organizátorom hudobného života patrí nesporné aj R. Bacigálová. Neuniknú jej veci okolo nás; postrehuje a zvažuje ich, ale zároveň aplikuje na svoje pracovisko. Na Sedlárskej ulici rástla stavba Domu spisovateľov. Zahľadela sa na ňu viac ako iní a vytvárala jej akútnu potrebu vyhovujúcich priestorov pre skladateľský zväz. Myšlienku zmenila v čin a podujala sa hľadať možnosti jej realizácie. Na týchto základoch rozvíja sa súčasný stav — odborníkmi pripravovaných — podkladov pre stavbu Domu skladateľov. Je to jedna z mnohých ukážok práce, ktoré pobádajú myslieť jednotlivca na naliehavé potreby — nielen pre dnešok, ale i zajtrašok.

Pre klady práce, ako aj povahové vlastnosti preukázané i vo funkciách, ktoré zastávala vo Zväze slovenských skladateľov (ako predsedníčka ZV ROH, v súčasnosti je predsedníčkou ZO KSS) získala si obľubu nielen medzi spolupracovníkmi, ale i členmi ZSS.

V ocenení jej pracovného úsilia udelilo jej Ministerstvo kultúry Slovenskej socialistickej republiky k životnému jubileu vyznamenanie „Vzorný pracovník kultúry“.

-ová-

KAREL BOLESLAV JIRÁK, dlhoročný šéf hudobného oddelenia Čs. rozhlasu v Prahe, profesor pražského Konzervatória, dirigent, hudobný kritik a spisovateľ by sa dožil 28. I. 1976 85 rokov. Zomrel 30. januára 1972 v Chicagu a urna s jeho popelom je uložená v Prahe na Olšanoch. Pôsobil totiž od r. 1947 v Chicagu, kde bol pozvaný, aby prednášal teóriu a kompozíciu. Hoci žil v cudzom prostredí, bol neustále spätý s domovinou, predovšetkým ako skladateľ: komponoval na texty českých básnikov a inšpiroval sa ľudovou piesňou českou, moravskou a sliezskou. Okrem toho za 25 rokov pôsobenia v USA dirigoval skladby viacerých českých majstrov. Celá jeho tvorba sa po oslobodení vzopala k väčšej sile a ešte tesnejšie sa prímkla k domovu. Ťažisko Jirákov tvorby spočíva v skladbách symbolických, komorných a piesňových. V Amerike vytvoril takmer 35 závažných diel. Je len pochopiteľné, že vzdelaný skladateľ, ovládajúci niekoľko svetových jazykov, sa inšpiroval tiež veľkým umením svetovým. Jeho štýl inklinuje k neoklasicizmu. Je to technicky zrelý, český citiaci skladateľ s výsokou invenciou. Aj keď sa štýlovo líši od B. Martinu, môžeme ho s ním porovnať, Martinu má pred Jirákom prednosť ako operný skladateľ citovej bohatosti a väčšej výrazovej pestrosti. Treba však brať do úvahy, že Jiráček 25 rokov venoval svoje sily českému umeniu v Prahe, že tu vychoval novú skladateľskú generáciu, viedol s veľkým úspechom hudobné vysielanie Čs. rozhlasu a vynikol ako neobyčajne úspešný dirigent. Nielen jeho skladby, ale i bohatá korešpondencia vyjadruje jeho veľkú spätosť s domovom.

B. ŠTEDRŇ

Pozvánka do opery

Československý rozhlas už dávnejšie vysielal zaujímavú spomienkovú reláciu s názvom „Pozvánka do opery“. Významní slovenskí operní speváci v nej spomínajú na svoje začiatky i na umelecké niveau, v ktorom sa formovala ich osobnosť. Reláciu redakčne pripravuje Zuzana Antoškova. Dnes hovorí zaslužilý umelec

STEFAN HOZA.

Moje prvé stretnutie s divadlom nebolo vo sfére opery, ale spevohry. Bolo to s kolektívom Novoveských študentov, ktorí hrali v malom, ale veľmi útulnom divadle v Spišskej Novej Vsi, kde som študoval na nižšej strednej škole. Dodnes, keď zavriem oči, cítim vôňu lacných lícidiel a pádru, ktorá sa širila až ku študentskej galérii. Bol to pre mňa nezabudnuteľný zážitok, počuť spevať a hovoriť hercov z putujúcej maďarskej spoločnosti.

Prvé stretnutie s operným predstavením som zažil ako študent učiteľského ústavu, kedy nás českí profesori učili poznávať nielen ľudové piesne, ale aj operné árie. Ako prvú si pamätám áriu Kecala z Predanej nevesty. Speval ju náš cvičný učiteľ z ústavu — Josef Streda. K opere som sa dostával veľmi pomaly. Celé predstavenie som prvýkrát videl v Košiciach, keď tam hosťovalo SND z Bratislavy. Hrali Predanú nevestu. Čo som tam odrazu videl za nový svet! Orchester, zbor, sólistov, javisko zaplnené tanečníkmi a doteraz nepoznanými javiskovými čarami. Marienku hrala pani Positová, ktorá ma očarila svojím strieborným hlasom, Janíka pán Hübnér. Ako len presvedčivo vyzneli ich lástostné duety. Vöbec som necítil horúčavu, ktorá vlnila hľadisko a najmä galériu. Ako som všetko hlboko prežíval! Čudoval som sa nad zborní, nad výstupom komediantov s fešnou Esmeraldou — neobyčajne temperamentnou. Priam som horel túžbou vidieť po Predanej neveste ďalšie operné predstavenia. Postupne, ako mi to

umožňoval železničiarsky lístok a školské povinnosti, chodieval som na košické operné predstavenia. Počul som Aidu, Toscu, Traviatu. Tu som počul prvý raz spievať dr. Janka Blahu. Podnes mám v knižnici programy z týchto predstavení SND v Košiciach. Viem — keby som spomenul mená mnohých umelcov, ktorí vtedy spievali, nepovedali by mnohým poslucháčom nič. Nevyvolali by v nich zvláštnu atmosféru, s akou žijem ešte dodnes. Nechcem byť však sentimentálny.

V čase mladosti som bol zapálený i pre literatúru. Ako každý poriadny študent, písal som nielen básne, ale i novely plné lásky. V srdci sa mi čím ďalej tým viac zahniezdžovala dvojaka láska — k literatúre a k hudbe, ktoré ma neopustili dodnes. No pri dileme, ktorou cestou ist natrvalo, zvíťazila opera. Jej som sa oddal i cez literatúru, keď som napísal libretá k prvým dvom slovenským národným operám — ku Kráťave a k Jurovi Jánošíkovi.

Vďaka finančnej pomoci speváckeho zboru slovenských učiteľov dostal som sa na štúdiá spevu do bratislavskej Hudobno dramatickej akadémie. Ako študent som prvý raz obdivoval škovránči hlas Heleny Bartošovej, s ktorou som neskôr v SND i v Košiciach odohral veľa úloh. Bola to neúnavná speváčka — priam nezmar. Na podobnú sa nepamätám za celých 30 rokov, čo som bol sólistom opery. Bola i znamenitou herečkou. Nad žiadnu úlohu veľa nešpekulovala, mala prirodzený talent pochopiť, čo si tá-ktorá úloha vyžaduje.

V duchu počujem i krásny bas nezabudnuteľného Arnolda Flögla. Bol to všestranne nadaný divadelný umelec. Keď spieval na scéne, často som ho sledoval spoza kulis a priúchal sa z jeho umenia. Nemal nič vyumelkované vo výkone — vždy bol prirodzený a presvedčivý. Som presvedčený, že keby mal lepšie podmienky vo svojom najbližšom okolí a súčasného impresária, bol by silnou konkurenciou i veľkému F. Šařapinovi, svojmu staršiemu súčasníkovi.

Keby som sa ešte raz narodil, neváhal by som ísť opäť cez literatúru k opere a milovať obe umenia tak, ako som ich miloval od prvého rozhodnutia.

Nahrávacie štúdio pre OPUS

(Dokončenie z 5. str.)

Jeden samostatne sníma zvuk. Korekcia farby nástrojov dáva predpoklad dosiahnuť priam ideálnu predstavu skladateľa a režiséra. Pri korekcii sa používajú aj 4 samostatné echo výstupy.

Prvkom, ktorý odstraňuje nežiaduce dynamické výkyvy interpretov sú štyri limity kompresory, slúžiace na vyrovnanie rôznej intenzity zvuku (jedného i viacerých nástrojov) na žiadanú hodnotu.

V mixážnom pulte upravená, skontrolovaná a v zmysle skladateľovej partitúry dotvorená hudba sa dostáva 8 výstupmi priamo do stereomagnetofónu, alebo — pri populárnej hudbe — do 16-stopového magnetofónu zn. STUDER, čo je v ČSSR najpochvejšie zariadenie. Pri vlastnej mixáži sa používa 16-stopový monitorový systém, ktorý predstavuje samostatné mixážne zariadenie.

Pridavné zariadenie vo forme reduktorov šumu DOLBY umožňuje znížiť hladinu šumu na optimálnu hodnotu. Zaručuje to v praxi pre poslucháča ničím nerušenú čistú reprodukciu.

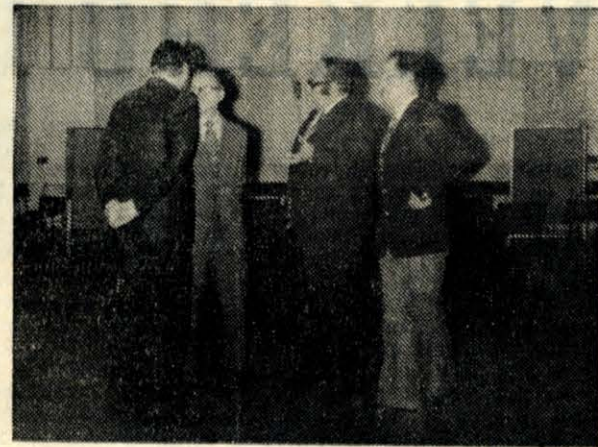
Na toto mozgové centrum nahrávania sú napojené snímacie mikrofóny v nahrávacej sále, kde vládne ovšem odlišné ovzdušie, lebo tu sa rodí vlastný interpretačný výkon umelcov.

Priestor sály má kubatúru 1300 m³. Týmto sa zaraďuje štúdio OPUS do rodiny stredných štúdií. Dá sa v ňom nahrávať až so 40—50 hudobníkmi. Možnosti štúdia sú teda ohraničené.

Zatiaľ sa realizujú len stereo nahrávky, s kvadrofóniu začne OPUS asi v roku 1977. Treba zakúpiť ešte rôzne prístroje, medzi inými aj kvadrofónne magnetofóny.

Skladby s väčším orchestrálnym aparátom sa budú nahrávať naďalej v koncertnej sieni Slovenskej filharmónie. Na základe dohody so SF dostane OPUS k dispozícii režisérsku miestnosť, ktorú si upraví pre svoje potreby. Dobrá spolupráca oboch inštitúcií priniesla užitoč slovenskej hudobnej kultúre.

Situáciu si OPUS vylepší ešte adaptáciou priestorov Divadla hudby. Tu sa bude nahrávať komorná hudba, inštrumentálne diela, hovorené slovo. Perspektívne sa ráta aj s vybudovaním jednoúčelového vlastného štúdia.

Prof. M. Hruškovic, CSc. (druhý zľava), vedúci oddelenia kultúry ÚV KSS, v rozhovore s vedúcimi pracovníkmi vydavateľstva OPUS pri otvorení nového nahrávacieho štúdia.

Nová technika, nové nahrávacie priestory, čo to všetko znamená pre každodenného poslucháča hudby z gramofónových platní, resp. z magnetofónových kaziet?

Hlavné to, že sa vytvorili podmienky pre najkvalitnejšie nahrávanie, ktoré zaručuje následnú vysokokvalitnú reprodukciu. Dokonca technika OPUSu predbeha súčasný stav, ktorý je charakteristický pre gramofónové prístroje väčšiny majiteľov. Tieto sú v podstate pre nahrávky OPUSu a vylisované platne Gramofónových závodov zastarané. Gramofónové závody musia vlastne zámerne do určitej miery znížiť kvalitu, aby nedochádzalo k reklamáciám zo strany zákazníkov! Je to paradoxná situácia, ktorá sa odstráni len vtedy, keď poslucháči budú vlastniť prehrávacie aparatúry vyššej kvality.

V porovnaní so svetovým stavom sa OPUS zaradil do prvej línie, lebo vlastní nahrávacie techniku rovnakej kvality, ako všetky najpochvejšie svetové gramofónové firmy a hudobné vydavateľstvá.

PAVOL FELLEGI

KONKURZ

Umelecký šéf opery Slovenského národného divadla vypisuje konkurz na obsadenie voľných miest v orchestri SND:

- zástupcu koncertného majstra huslí,
- zástupcu vedúceho skupiny II. huslí,
- tutti hráči na kontrabas,
- hráča na I. klarinet,
- hráča na I. hornu,
- hráča na pozauunu.

Podmienkou prijatia je absolútorium VSMU, JAMU, AMU, alebo konzervatória. Veková hranica 35 rokov. Konkurz sa bude konať v druhej polovici marca. Pisomné žiadosti s krátkym životopisom a popisom praxe zasielajte najneskôr do 5. III. 1976 na Umeleckú správu opery SND, Bratislava, Gorkého ul. č. 2. Termín konkurzu bude oznámený písomne. Cestovné sa hradí len prijatým uchádzačom.

KONKURZ

Štátne divadlo Zdeňka Nejedlého v Oštie n. L. vypisuje konkurz na miesto vedúceho II. huslí a tutti hráča, ďalej hráča I. huslí, violy a violončela. Ponuky posielajte urýchlene na riaditeľstvo divadla.

SLOVENSKÝ HUDOBNÝ FOND

ponúka skladby slovenských skladateľov pre sólové nástroje + klavír: Oto FERECZY:

Sonáta pre husle a klavír

Tibor FREŠO:

- Elégia pre violončelo a klavír
- Skladba pre flautu a klavír
- Skladba pre hobo a klavír
- Skladba pre klarinet a klavír
- Skladba pre fagot a klavír
- Skladba pre lesný roh a klavír
- Skladba pre trúbku a klavír
- Skladba pre trombón a klavír
- Malá fantázia pre kontrabas a klavír

Dezider KARDOŠ:

Tri skladby pre husle a klavír

Miloslav KORÍNEK:

- Sonatina (flauta + klavír)
- Sonatina (hobo + klavír)
- Sonatina (klarinet + klavír)
- Sonatina (fagot + klavír)
- Sonatina (lesný roh + klavír)
- Sonatina (pozauuna + klavír)
- Sonatina (trúbka + klavír)
- Sonatina (viola + klavír)
- Sonatina (kontrabas + klavír)

Julius KOWALSKI:

Balada pre violončelo a klavír

Concertino pre husle a klavír
Malá fantázia pre flautu a klavír
Sonatina č. 1 (husle + klavír)
Romanca a burleska (husle + klavír)

Rudolf MACUDZINSKI:

- Fantázia pre flautu a klavír
- Alexander MOYZES:
- Duetino (husle + klavír)
- Poetická suita (husle + klavír)
- Malá sonáta (husle + klavír)

Andrej OČENÁŠ:

Concertino (flauta + klavír)

Fresky (husle + klavír)

Eugen SUCHOŇ:

- Fantázia (husle + klavír)
- Sonata in As (husle + klavír)

Bartolomej URBANEC:

Pieseň (husle + klavír)

Michal VILEC:

- Letné zápisky (klarinet + klavír)
- Štyri skladby (hobo + klavír)

Ján ZIMMER:

- Dva slovenské tance (husle + klavír)

Materiály sú k dispozícii v Požičovni Slovenského hudobného fondu, Fučíkova 29, 801 00 Bratislava, tel. 373-21, 373-34.

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtýždenník. Vydáva Slovkoncert vo Vydavateľstve OBZOR, n. p., ul. Čs. armády 35, 893 36 Bratislava. Vedúci redaktor: dr. Zdenko Nováček, CSc. Redakčná rada: Pavol Bagin, Eubomír Čížek, prom. hist. Ladislav Dóša, Miloš Jurkovič, Alojz Luknár, prom. ped., Zdenko Mikula, dr. Michal Palovčík, dr. Gustáv Papp, Miroslav Šulc, Bohumil Trnečka, Bartolomej Urbanec. Adresa redakcie: Gorkého 13/VI., 893 36 Bratislava, telefón 38234. Administrácia: Vydavateľstvo OBZOR, n. p., ul. Čs. armády 35, 893 36 Bratislava. Inzerčné oddelenie: Gorkého 13, 893 36 Bratislava. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p. 949 01 Nitra. Rozšírenie: PNS Objednávky predplatiteľov prijíma PNS — Ústredná expedícia tlače administrácia odbornej tlače, Gottwaldovo nám. 48/IV. 805 10 Bratislava. Objednávky odberateľov v zahraničí prijíma SLOVART, úč. spol., Leningradská ul. č. 11/1. 896 26 Bratislava. Cena jedného výtlačku 2,— Kčs. Neobjednané rukopisy sa nevracajú. Indexné číslo: 45454

Registračné číslo: SÚTI 6/10

Richterov hudobný festival

Približne od leta 1963 chodí slávny sovietsky pianista Sviatoslav Richter takmer každý rok do Francúzska. V malej dedinke Meleé založil a porieďa malý hudobný festival, nad ktorým prebrali patronát umelci ako Benedetti-Michelangeli, Pablo Casals a inf. Richter sem pozýva svetoznámych umelcov a sám s nimi koncertuje. Tak sa v Meleé — v blízkosti mesta Tours, v krásnom zákutí Francúzska, ktorému dominujú doliny riekv Loiry — stretávajú Britten, Messiaen, Fischer-Dieskau, Maazel a ďalší. Jeden z tunajších zámkov bol upravený ako sýpka, o čom svedčí zachovaná vstupná brána. Práve tu, v drevenej sýpke nazývanej **Grange du Meleé** bývali koncerty, pretože je tu výborná akustika. Po obrovskom úspechu prvého koncertu v r. 1963 sa tu postupne sformoval festival, ktorý priláha veľa poslucháčov — nielen z Francúzska. Medzi vynikajúcimi umelcami zo všetkých kútov sveta je predseda centrálnou postavou inšpirátor celého podujatia **Sviatoslav Richter**. Ne-

chýba na žiadnej festivalovej udalosti a každý rok si pripravuje vždy iný program. Dlho by sa mohlo rozprávať o histórii Grange du Meleé, ale aj o **Grange de la Bernardie**, čo je menšia sála, vybudovaná v r. 1974 bohatým priemyselníkom Bernardie podľa vzoru svojej drevenej predchodkyne. V **Grange de la Bernardie** bývali koncerty aj cez deň. Je tu zabudovaný barokový španielsky organ zo 17. storočia. Spomínaný mecén ho kúpil rozobratý na kusy, zabudnutý ešte z búrlivých napoleónskych čias. V r. 1975 sálu slávnostne otvoril Sviatoslav Richter a v máji toho istého roku predniesol tu prvý organový koncert Jean Gigot, pod vedením ktorého budú každoročne medzinárodné stretnutia vynikajúcich organistov. Blízko Tours je mesto umenia a kultúry, s neopakovateľnou atmosférou a pozoruhodnými historickými pamiatkami. No predsa len centrum pozornosti sa presúva na dedinku Meleé, kde sa opúšťajú prísne pravidlá veľkomestského koncertného

Sviatoslav Richter počas posledných prázdnin v Tours.

života. V originálnej sále — sýpke **Grange du Meleé** sú stoličky postavené na holej zemi, divák sa môže pozerať na hrubé hrady, ktoré nesú strechu obrovskej miestnosti (60 krát 25 m), pódium je z obyčajných dosiek. Okrem Artura Benedetti-Michelangeliho vystúpili na poslednom festivale **Trio Beaux Arts** z New Yorku. Koncert mal aj **Sviatoslav Richter**. Tohto roku zaradil do programu slávnu Beethovenovu Hammerklavier sonátu B dur, op. 106 z r. 1817-18. To ešte zvýšilo zá-

Pohľad na Grange de la Bernardie

ujem o jeho vystúpenie. Obecenstvo diskutovalo o umeleckom snažení a osobnosti veľkého umelca, o jeho posledných koncertných vystúpeniach na celom svete a posledných nahrávkach súčasnej i staršej tvorby. Hádali, či iného klaviristu, ktorému by bola taká blízka Beethovenova grandiózna tvorba — rozletom, neuvěřiteľným bohatstvom obrazov, citmi, klaviristickými požiadav-

kami, filozofickým obsahom. Predvedenie sonáty pre Hammerklavier bolo udalosťou, ktorá zostala ústrednou spomienkou na minuloročný festival v Meleé. Za pozornosť stojí fakt, že na richterovskom festivale vystúpila o. i. sovietska speváčka **Irina Archipovová** a čembalistka **Zuzana Růžicková**.

Spracoval: G. RZ.

A. I. ORFIONOV

Písané pre Hudobný život HISTÓRIA VEĽKÉHO DIVADLA

VII.

Začiatok štyridsiatych rokov bol vo Veľkom divadle poznamenaný ďalším upevnením linie prehodnocovania a obnovenia klasického a baletného repertoáru, ako aj hľadanim nového. Činnosť divadla bola veľmi intenzívna, nič nevestilo tragédiu svetovej vojny. S veľkým úspechom sa stretla premiéra Wagnerovej opery **Valškýr** (v roku 1940) v inscenácii vynikajúceho filmového režiséra **Sergeja Eizenšteina**. Obrovské pracovné úsilie vložil kolektív operného súboru do inscenácie Čajkovského opery **Črievičky**, ktorá v repertoári sovietskych divadiel mala už dlhšiu absenciu. Inscenátormi sa už viacerými skladbami, boli: dirigent **Melik-Pašajev**, režisér **R. Simonov** a výtvarník **A. Petrickij**.

Bolo akýmsi pravidlom, že pri každej novej inscenácii sa objavili v hlavných úlohách aj mená nových umelcov-interpretov. **Alexej Ivanov**, interpret úloh dramatického barytónu v klasickom repertoári — skvelý **Démon** v Rubinsteinovej opere, **Grigorij Grjaznoj** v Čárskej neveste, knieža **Igor**, **Tomskij** v Pikovej dáme — celkom neočakávane rozohral úlohu čerta: formoval ho nie ako typ zástupcu pekelných mocností, šablónovite, ale prepožičal mu aj niektoré ľudské vlastnosti, slabosti, nedokonalosti: bola to

živá figúrka neposedného čerta, neúspešne dvoriaceho sa bosorky **Soloche** (interpretovanej **J. Antonovovou**), **Maxim Michajlov**, ktorý iba pred krátkym časom vytvoril postavu **Ivana Susanina**, potešil svojím kozákom **Čubom**, obdaril ho frechtým ukrajinským humorom. Kováča **Vakulu** nádhorne zaspieval i zahral **G. Boľšakov**. Jeho partnerkami v úlohe **Oxany** boli **J. Kruglikovová** a mladá dramatická sopranistka **Sofia Panovová**.

Predstavenie **Črievičiek** bolo vysoko ocenené straníckym a štátnym vedením, čo sa prejavilo jednak udelením Štátnej ceny ZSSR, jednak vyznamenaním niektorých jeho tvorcov. Okrem dirigenta **A. Melik-Pašajeva** získali titul laureáta **J. Antonovová**, **G. Boľšakov**, **M. Michajlov** a **P. Norcov** (interpretujúci úlohu **Svetlejšeho**).

Tak, ako operný kolektív, aktívne pracoval aj baletný súbor. Po úspešnom obnovení **Minkusovho** baletu **Don Quijot** (v roku 1940) bol inscenovaný (začiatkom roku 1941) balet podľa **Gogolovej** predlohy **Taras Bulba** na hudbu **Vasila Solovjjeva-Sedého**. Dirigoval ho **Jurij Fajer** a choreografický postavil **Rostislav Zacharov**.

V opernom kolektíve sa pripravovala nová inscenácia **Gounodovej** opery **Romeo a Júlia**. Zostava interpretov bola znamenitá: **Romeo** — **Sergej Le-mešev**, spevák, ktorý si v Mos-

kvcianov získal značnú obľubu; **Júlia** — **Valéria Barsovo-vá**. Režisérom bol **Jevgenij Sokovnin**. Premiéra bola ohlásená na 22. júna 1941. A v tento deň napadlo fašistické Nemecko Sovietsky zväz. Tragédia vojnových dní nezastavila činnosť divadla. Zvýšila sa zodpovednosť každého jednotlivca, životný rytmus bol druhoradým. Od prvého dňa vojny až do posledného koncertu (ktorý uskutočnila kultúrna brigáda Veľkého divadla v spustosenom berlínskom Reichstagu 2. mája 1945) ne-bolo medzi poprednými sólistami opery, alebo baletu takého umelca, ktorý by sa nezúčastňoval brigádnických vystúpení na frontoch Vlasteneckej vojny. Desiatky umelcov boli vyznamenané bojovými radmi a medailami za to, že svojimi vystúpeniami spríjemňovali voľné chvíle vojakom v najprednejších liniách. Vystupovali na nákladných autách, alebo aj v zemfankách. Tí, ktorí pracovali v Moskve, využívali svoj voľný čas medzi predstaveniami na permanentné vystúpenia pre vojakov. Liečiacich si svoje zranenia a zotavujúcich sa v nemocniciach v Moskve a blízkom okolí. Navštevovali nový repertoár, reagujúc na každú udalosť frontového života. Len čo sa rozšírila zvesť o tom, že kapitán **Gastello** hrdinsky pristál so svojím horiacim lietadlom uprostred fašistickej kolóny aut s benzínom a — obeť svoj život — zlikvidoval značnú časť tejto kolóny, napísal skladateľ **Viktor Belyj** baladu o kapitánovi **Gastellovi**, ktorú národný umelec **A. Pirogov** ihneď interpretoval v rozhlase. Stovky koncertných vystúpení pre vojakov absolvovali národní umelci ZSSR: **Nadežda Obuchovová**, **Jelena Stepanovová**, **Maxim Michajlov**, **Ivan Kozlovskij**.

Keď prišla stúdná vojenská zima, umelci Veľkého divadla už nemohli uskutočňovať svoje vystúpenia priamo na fronte, zostali však v kontakte s bojujúcimi. Vystupovali pred mikrofónom Všeľvázového rozhlasu, interpretujúci obľúbené piesne a árie podľa želania vojakov. V múzeu Veľkého divadla sú uložené stovky listov z frontu, v ktorých vojaci ďakujú sólistom opery za to, že prostredníctvom rozhlasu počujú ich hlas, ich interpretačné majstrovstvo, splnenie svojich želaní, že s uznaním kvitujú starostlivosť umelcov o svoje potreby, ako aj za zážitky, ktoré sú pre nich silnou vzbudou pre ťažký boj s nepriateľom.

Už v prvých dňoch vojny odšli na front stovky pracovní-

kov Veľkého divadla. Boli organizované aj početné oddiely domobrany. Aj Veľké divadlo poslalo svojich dobrovoľníkov brániť svoju domovinu. Mnohí sa na svoje pracovisko nevrátili. V hlavnom foyeri Veľkého divadla sú vyryté do mramorovej dosky mená umelcov a pracovníkov divadla, ktorí obetovali svoje životy za česť a nezávislosť svojej vlasti.

J. D. Kruglikovová, jedna z bývalých popredných sólistiek Veľkého divadla v Moskve. [Súkromný archív autora]

Front sa stále blížil a blížil. Presúval sa hlavnému mestu. Bolo rozhodnuté zachrániť „zlatý umelecký fond“ sovietskeho umenia pred zničením a evakuovať všetky umelecké hodnoty na východ. Nebolo však jednoduché pohnúť z miest taký veľký podnik, akým je Veľké divadlo. Asi šesť tisíc zamestnancov, stovky inscenácií oper a baletov, úzkostlivo chránené dekorácie chýrnych výtvarníkov — to všetko bolo potrebné zachovať pre ďalšie pokolenie. Bolo to spojené s mnohými problémami, veď celá doprava podporovala front, slúžila vojenským transportom. No, i v týchto ťažkých časoch sa našlo riešenie, priam veľkorysé — sovietska vláda poskytla pre evakuáciu divadla viaceré vojenské transporty. Tak boli prevezení nielen umelci, dekorácie a kostýmy repertoárových predstavení, ale aj tie dekorácie, ktoré sa zachovávali ako cenné muzeálne exponáty.

Málokto vie, že pod obrovskou budovou Veľkého divadla boli dôkladne uchované vzácne partitúry, klavírne výtahy, noty, archív, i ďalšie predmety, ktoré nemohli byť vyvezené, no predstavovali veľké umelecké hodnoty. Evakuované boli predovšetkým dekorácie, kostýmy a ostatné potreby k najlepším inscenáciám repertoára z posledného obdobia tak, aby prevádzka divadla mohla bez ťažkostí pokračovať na novom pôsobisku — v Kujbyšev. Sem sa presťahovali aj umelci so svojimi rodinami — takmer v plnom zložení. V Kujbyšev začala prevádzka Veľkého divadla v roku 1942 a trvala do konca roku 1943.

Okrem Veľkého divadla boli v tom čase evakuované všetky divadlá okrem hudobného divadla **Stanislavského** a **Nemiroviča-Dančenka**. Frontový život neobišiel ani hlavné mesto. Začali nálety nepriateľského letectva na Moskvu. A hoci protivzdušná obrana mesta bola dobre zorganizovaná a nedávala nepriateľským lietadlám žiadne šance na preniknutie, predsa sa niektorým lietadlám občas podarilo prejsť linie obrany a zhodit bombu. Tak náhodná bomba spadla aj na budovu Veľkého divadla. Našťastie — nebola veľká, spadla do priestoru vchodu do divadla a poškodila priestor hlavného foyeru. Hľadisko a scéna zostali uchránené.

V Moskve bola na určitý čas prerušená divadelná činnosť. No, v hlavnom meste žila časť umelcov, ktorí z rôznych príčin ešte neodcestovali do Kujbyševa a boli ochotní zorganizovať divadelné predstavenia. Z frontu sa vrátila jedna z kultúrnych brigád Veľkého divadla, ktorá tiež zostala v Moskve a ktorá sa postavila do čela všetkých snažení o vzkriesenie operných a baletných predstavení priamo v Moskve. Túžby moskovských divákov i umelcov boli zakrátko splnené — bolo rozhodnuté začať hrať v budove filálky Veľkého divadla na Puškinovej ulici. V polovici novembra 1941 začala prevádzka filálky. Riaditeľom sa stal baletný umelec **Michail Gabovič**. Eugen Onegin, Traviata, Rigoletto, Barbir zo Sevilly a Delibesov balet **Coppe-la** boli prvými vojnovými premiérami frontovej Moskvy. Svetlá rámp sa rozsvietili. Medzi divákmi sme videli aj generálov a vojakov, ktorí z titulu plnenia rôznych úloh prišli do Moskvy, kde bol hlavný štáb Najvyššieho veliteľa frontu.

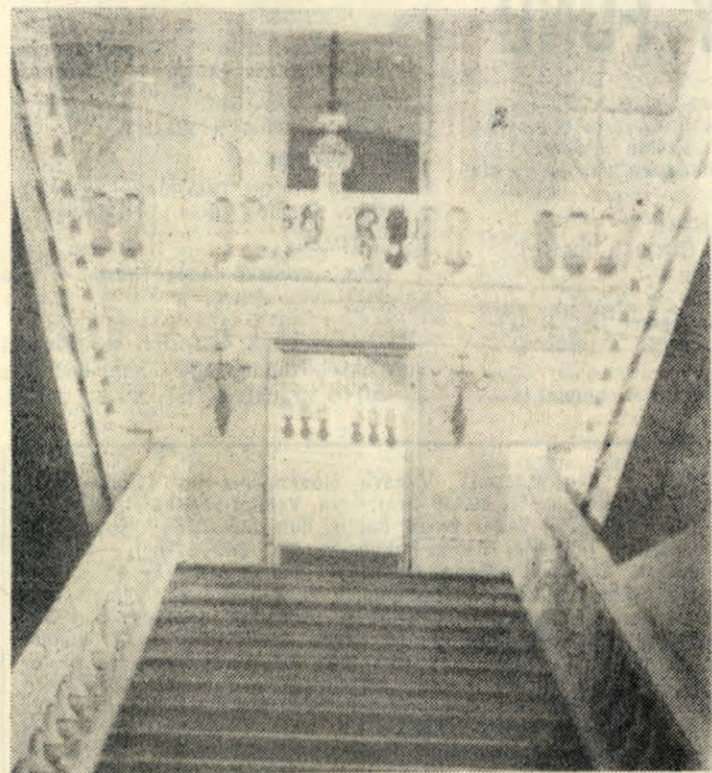
Riaditeľstvo divadla v Kujbyševе postalo do Moskvy umelcov na výpomoc. Divadelný život Moskvy ožil, predstavenia sa tešili veľkej obľube, vzrastala ich kvantita i kvalita. Často sa stalo, že počas predstavenia sa ozývali sirény, oznamujúce letecký poplach. V takých prípadoch boli predstavenia prerušené a diváci prečkali nálet v najbližšom metre. Stávalo sa tiež, že predstavenia, prerušené leteckým poplachom, boli odobrané pre tých istých divákov na druhý deň.

Moskva žila prísny vojenským režimom. Zákaz vychádzania bol od šiestej večer do šiestej ráno. Predstavenia — v spojitosti s týmto zákazom — začínali o 12-tej hodine. Neskôršie bol začiatok predstavení posunutý na 14.—15. hod. a keď boli nepriateľské vojská prinútené od Moskvy ustúpiť, na 17-tú hodinu.

Veľké divadlo takmer dva roky žilo a pracovalo na dvoch scénach — v Moskve a Kujbyšev. Všetci jeho pracovníci odovzdali všetku svoju tvorivú silu pre front, pre budúce víťazstvo.

Preložil: I. RANINEC

[Pokračovanie v bud. čísle.]

Prekrásne vstupné priestory Veľkého divadla v Moskve.